

КРОЗ ВЕКОВЕ

Освајачка рука

Норвешки викинг Хермон О'Нејл кренуо је на пловидбу 1015. с циљем да заузме северну обалу Ирске. Препад је припремио заједно с другим истакнутим викиншким вођом чије је име заборављено. Оба викинга претходно су се договорили да ће краљ освојене земље постати онај ко први додирне руком њено тло.

Кад су обе флоте већ биле на домак ирске обале, брод О'Нејловог супарника појачао је брзину и стао да претиче његову галију. Видевши то О'Нејл се одлучио на занста оцајнички чин: одсекао је шаку десне руке и бацио је на обалу. Крвљу обливена рука додирнула је земљу неколико тренутака пре него што је на њу стигао Хермонов супарник. Тако је О'Нејл постао оснивач династије која је неколико векова владала овим делом северне Ирске што данас заузима покрајина Олстер. О'Нејлова одсечена и крвљу обливена рука овековечена је у грбу покрајине. На сребрном пољу у средишту црвеног крста, представљена је црвена десна рука.

Филозофова смрт

Предање каже да је грчки граматичар Филет умро од очајања покушавајући да реши стари афоризам: ако кажеш за себе „ја лажем“,

и говорећи то кажеш истину, онда лажеш. Ако си пак казао за себе „ја лажем“ а говориш то занста си изрекао лаж, онда си ти казао истину.

У ОВОМ БРОЈУ: Сусрећ у њарку. Пакао над Дрезденом. Четири фошорафије. Шарена вршешка. Ошровна историја. Дрбеће храниоци. Амаџери — велика нада науке. Сџриј. Весџи.

Ripley's — Вероватно ишци не!

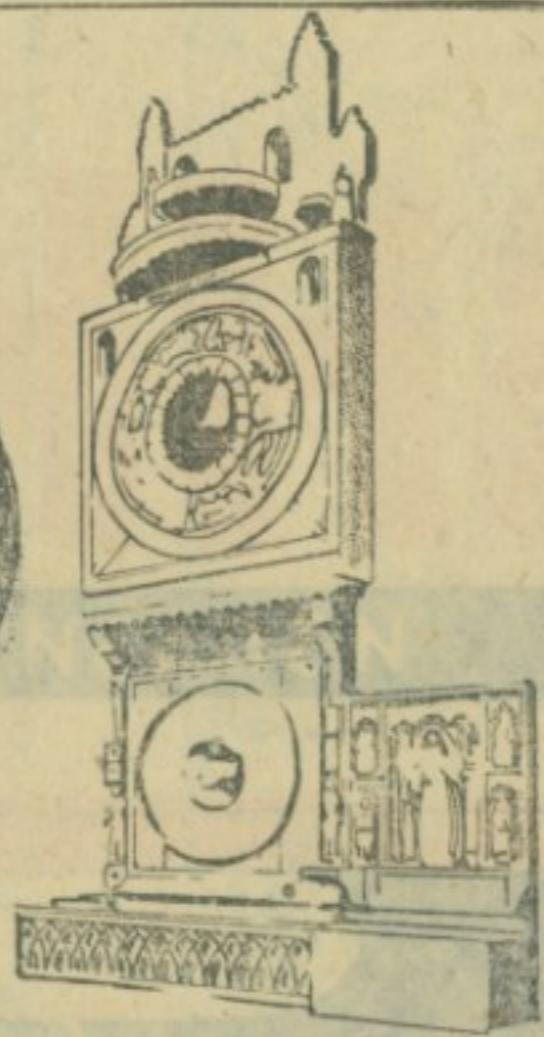

ПРИГЛАСНИЦИ

ПЛЕМЕНА КОФАН
У КОЛУМБИЈИ
НОСЕ ЦВЕТОВЕ
ПРОВУЧЕНЕ КРОЗ
НОС

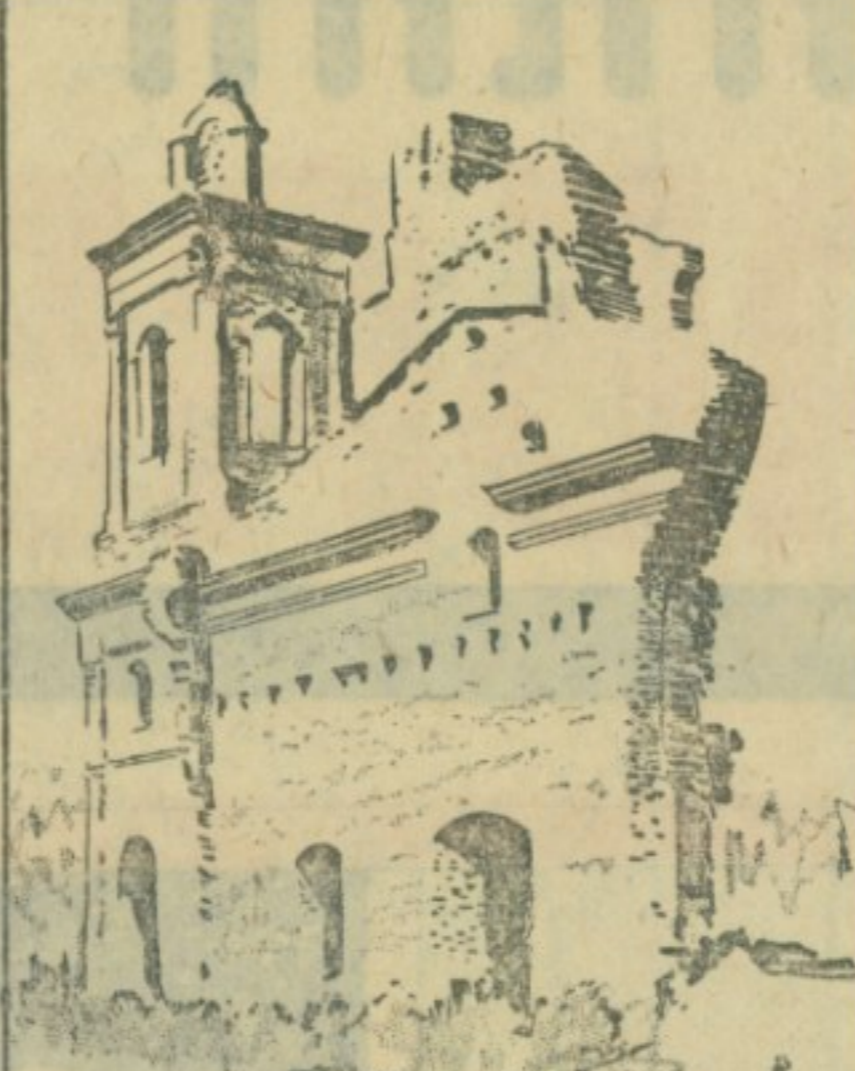
РИБА С ФЕЊЕРОМ

(LINOPIGNE ARBORIFER)
РИБА-УЛЦАРКА КОЈА
ЖИВИ НА 500 МЕТРА ДУБИ.
НЕ ПРИМАЊУЈЕ СВОЈЕ
ЖРТВЕ ПОМОЋУ СВЕТЛЕ,
ТЕГ ОРГАНА НА
ГЛАВИ

АСТРОНОМСКИ ЧАСОВНИК

У МАРИНСКОЈ ЦРКВИ
У ГДАЊСКОЈ У ПОЉСКОЈ,
НЕ РАДИ ОД 1481 ГОДИ-
НЕ, ЗАПРАВО ОД ДАНА
КАДА ЈЕ БИО НАСТАВЉЕН
ЊЕГОВ ТВОРАЦ,
ЧАСОВНИКАР ДИРИНГЕР,
КОГА СУ ГРАДСКИ ОЦИ
ОСЛЕПИЛИ ДА НЕ БИ
МОГАО ДА И У СУПАР
НИСКОМ ГРАДУ ЛИ-
БЕКУ НАСТАВИ ИСТИ
САТ, ПОКВАРИО ЈЕ
СВОЈЕ ДЕЛО, А
ЗАТИМ СЕ
УБИО!

НАЦИОНАЛНИ СПОМЕНИК

РАТУ ОД 1667. ГОДИНЕ,
ПОДИГНУТ У БОТАНИ-
ЧКОЈ БАШТИ У АСУН-
СИОНУ (ПАРАГВАЈ)
ВЕРНА ЈЕ КОПИЈА
ОШЕВИНА ЦРКВЕ У
САН КАРЛОСУ —
УДАЉЕНОМ 220
КИЛОМЕТАРА — КО-
ЈА ЈЕ У РАТУ
БИЛА ОШТЕКЕНА
НЕПРИЈАТЕЉСКИМ
ГРАНАТАМА

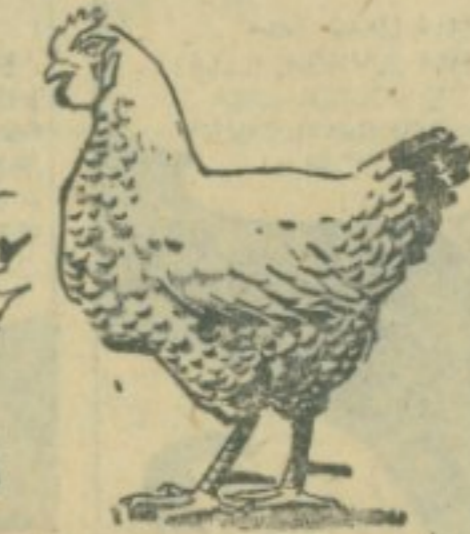
ЗА НЕВЕСТУ

ОД У ИНДИЈСКОЈ КРАЈИ
ПЛАЌА 30 РУПИЈА АКО
ЈОЗ ЈЕ ТО ПРВИ БРАК
АЛИ СЕ ЗА
УДОВИЦУ ДАЈЕ 100 РУПИЈА!

© King Features Syndicate, Inc. 1964 World rights reserved.

СЛЕЗОВАЧА

ВИСОКА 4,5
МЕТРА ИЗРАД-
ЛА ЈЕ У ВРТУ
ГИЛА БУТА
У САНТА СУ-
ЗАНИ (КАЛИ-
ФОРНИЈА)

КОКОШКУ

С МАМУЗАМА
НА НОГАМА
ИМА ПУДИ
ДИКИНСОН
ИЗ ВЕЈНА
(САД)

ОБАВЕЗНА СИГУРНОСТ

Било из заборавности или лакоумислености многи возачи аутомобила не закопчавају затварач на сигурносном појасу. Да им се то не би више дешавало у Америци су пустили у продају једну веома практичну справу: повежана је са упаљачем мотора и он се може покренути тек кад је возач закопчао „шпицу“, а зауставити кад се затварач откопча.

Азија за скитницу

После многих година лутања, Аустралијанац Џон Белгир из Аделаиде одлучно је да се скраси. Али, он није имао средстава чак ни за најскромнији стан. Тада се Џон Белгир, који је просто чежњу за кровом над главом, ухватио некакво у градски затвор где је међу његовим стамовицима тајно проживео око годину дана. Недавно га је, међутим, случајно открио један надзорник. Белгир је био предат суду који га је због „насилног продирања у затвор и дужег нелегалног бављења у ћелији“ осудио — на годину дана затвора.

* Прва кутија шиблица која се појавила у продаји у Италији 1833. године, кошала је један златан дукат.

* Колико настрадалих бродова лежи на дну мора и океана? Према прорачуну америчких океанографа Релитцера и Тернија таквих бродова нема мање од милиона. Почев од 1902. године до данас, сваке године страдао је просечно 398 бродова, док су средином 19. века годишњи губици износили око 3.000 већих и мањих бродова. Ако рачунамо да се људи баве бродарењем бар две хиљаде година и да за просечно годишњи губитак узмемо 500 бродова, онда је рачун америчких океанографа тачан: на океанско дно отишло је до сада милион бродова. На тај начин на сваких 40 квадратних километара површине мора и океана долази просечно по један брод. Међутим, многи научници сматрају да је та цифра знатно већа и да се може рачунати да на свака 2,5 квадратна километра морског дна долази по један потонуо брод.

* У уџбенику руског математичара Магницког „Аритметика“, изданом 1703. године, корени различитих степена имали су необична имена. Тако је корен четвртог степена назван биквадрат или зензиензус, корен петог степена — солидус или сурдесолдус, шестог — квадратокубикус или зензикубус, седмог — билсолдус или бисурдесолдус, осмог — триквadrat. Корен деветог степена имао је три имена: бикубус, кубокубус и двоструки куб; корен десетог степена називан је квадрат солида или зенсурдесолдид, једанаестог — кубосурде-

ШАРЕНА ВРТЕШКА

солид или терсолид, а дванаестог — биквадратокубус.

* У једном јапанском зоолошком врту мајмуни се налазе на слободи, док је за посетиоце начињен огроман кавез из кога могу мирно да посматрају шта животиње раде.

* Према тврђењу француског националног института за статистику, 54 одсто људи који седе испред телевизора слава за време телевизијских емисија.

Помоћник је, не размишљајући много, написао да ће 13. јула падати снег. Кад је дознао за ово, уредник се страховито разбеснео али је већ било касно. Није тешко замислити како је био запрепаћен када је 13. јула читава Нова Енглеска осванула под снегом. Од тог дана „Алманах“ је уживао глас најтачнијег предсказивача времена.

* Крајем прошлог века једна америчка милионерка из Калифорније поручила је свој портрет код познатог француског сликара Ернеста Месона. Када је слика била готова, уметник је добио баснослован хонорар — чек на 50.000 долара. Међутим, ђудљивој и размаженој богаташици, која се баш није много разумевала у уметност, портрет је ускоро „досадно“ и она га је уништила. Кад је дознао за то, уметник је исцпеао још ненаплаћени чек.

* У познатом клубу лажова у Берлингтону, у Сједињеним Америчким Државама, једном је прва награда била додељена неком Џону Мелгрину за следећу лаж: „У мој подрум завукао се пацов који ми је причињавао велику штету. Да бих га уловио, начинио сам мала вешала о која сам обесио топломер. Испод њега ставио сам комад доброг сира. Затим сам се сакрио и стао да посматрам. Пацов је, разуме се, убрзо дошао да би се сладио сиром. Тада сам ја крикнуо тако стравично да су пацову хладни трнци прошли кроз кожу. Од те хладноће жива у термометру је пала, пробила стакло и пацову разбила главу.“

СТАКЛЕНЕ ШКОЛСКЕ ТАБЛЕ

У једној гимназији у Болоњи уклоњене су све досадашње црне табле. Уместо њих постављене су нове сличне огледалу. По њима се пише специјалном кредом, а учитељ док пише на табли види све шта ђаци у учионици раде.

Долине смрти

Долина смрти! Први такви назив јавно се у Северној Америци 1849. године када је мала група копача злата продрла у један од најтоплијих и најбезводнијих крајева на Земљи — у дубоку удолину на југу Великог басена у САД. Дужина удолине износи око 350 км, а њено дно лежи 85 м ниже од нивоа мора. Лети се температура ваздуха диже до 57° изнад нуле, што је највиша температура на западној полулопти Земље. Сви ови копачи злата помрли су од жеђи. Друга долина смрти — „Мртва долина“ — налази се у Индонезији, на острву Јави. Из стеновитих пукотина ове долине избија отровни гас који је уништио све животиње у „Мртој долини“.

Електронски слагач

Ко ће кроз неколико година слагати текстове за листове и књиге? Слагачи или...
У Сједињеним Америчким Државама изведен је опит: слагање новинских текстова било је поверено електронској рачуној машини ИБМ-1620. Електронска машина је истовремено радила на 20 лентина при чему није заборављала нове пасусе, сама је означавала преносење у други ред, изравњавала редове. Према датим упутствима, машина је мењала тип слова и дужину редова. За један час електронски слагач сложио је 12 хиљада редака.

ДОМАЋИЦА — МАШИНА

Наука чији је циљ да пронађе аутоматске машине које ће потпуно заменити наше руке у сваком послу — забрињава многе људе јер ће остати без посла. У неким местима већ сада нема довољно посла и дије потребна још већа незапосленост — кажу они.
Према речима професора Тринга са универзитета у Шефилду, жене би такође морале да се забрину.

— У плану је да се направи „домаћица“ — каже професор — која ће постављати и распремати сто, намештати кревете и мењати чаршаве, чистити и брисати праšину, прати и пеглати рубље и припремати храну. Неће моћи додуше и да кува, али зато она не уме да прича и не тражи поклоне. А када заврши посао, саму ће себе спремити у орман док поново не буде потребна. Једино, не изгледа лепо — личи на усправну кутију и пуна је е-

Преварио се

Пошто није хтео да верује да га неко може носити 300 метара земљорадник из Бирена у Вестфалији склопио је опкладу са једним 22-годишњим суселом. Овај је пред сведоцима натоварио на леђа овог човека тешког 130 килограма и стварно га однео до најближе гостинице удаљене 300 метара. Опклада је износила 50 литара пива.

назвала ЛЕО. За 12 часова машина може да обрачуна плате 10.000 службеника а тај посао је обављало 37 службеника, уз помоћ потребних машина, целу недељу дана.
Нема никакве сумње да је ЛЕО надокнадио новац потрошен за његову израду. Међутим, проблем је: како стално запослити ове велике канцеларијске машине. Мада оне раде веома брзо још су потребни људи који ће испланирати шта машине да раде, и како доцније у потпуности да се искористи њихов рад.

Аутоматизација у индустрији би се исплатила једино ако би машине производиле велики број артикала. Али њих треба и продати. До сада, још нико није направио аутоматског трговачког путника.

Међутим, аутоматска домаћица је корисна, као што је корисна и свака машина, јер напредак никад није угрожавао човека и његов рад.

Даска -- ватрогасица

Да би се дрво и целулоза учинили отпорним према ватри натапају се нарочитим материјама. Али, те материје само отежавају горење јер при високој температури чак и тако заштићено дрво ипак гори.

У једној америчкој лабораторији пронађен је ефикаснији метод за заштиту дрвета од пламена. Дрво се натапа специјалним раствором који се при повећаној температури разлаже на водену пару и угљен-моноксид. Због тога се пламен, чак иако букне, одмах угаси.

ЛАНЧАНА РЕАКЦИЈА

Једна птица која је уловила једну змију и заједно с њом винула се у ваздух, у лету је испустила свој плен и овај је пао на један далековод високог напона. Змија се обмотала око две жице и тако створила струјно коло. Од варијација које су исцкавале као у ватромету, запалило се најпре околно дрвеће и у насталом пожару изгорело је у близини Санта Барбаре, у Америци, шест хектара шуме.

Први атомски светионик

У близини Балтимора, у америчкој савезној држави Мерџенду, прорадио је ових дана нови светионик, први у свету који за свој рад користи електричну енергију из атомског извора.

АПOTEKA У КУЋИ

Лековито биље одвајкада се употребљава у медицини. Валеријан капљице помажу код срчаних сметњи, липов теј као средство за знојење... Али најширу, готово универзалну примену има саркоцефалус — неугледно дрво кривог стабла које расте у западној Африци. Оно је корисно од корена до лишћа. Теј ску-

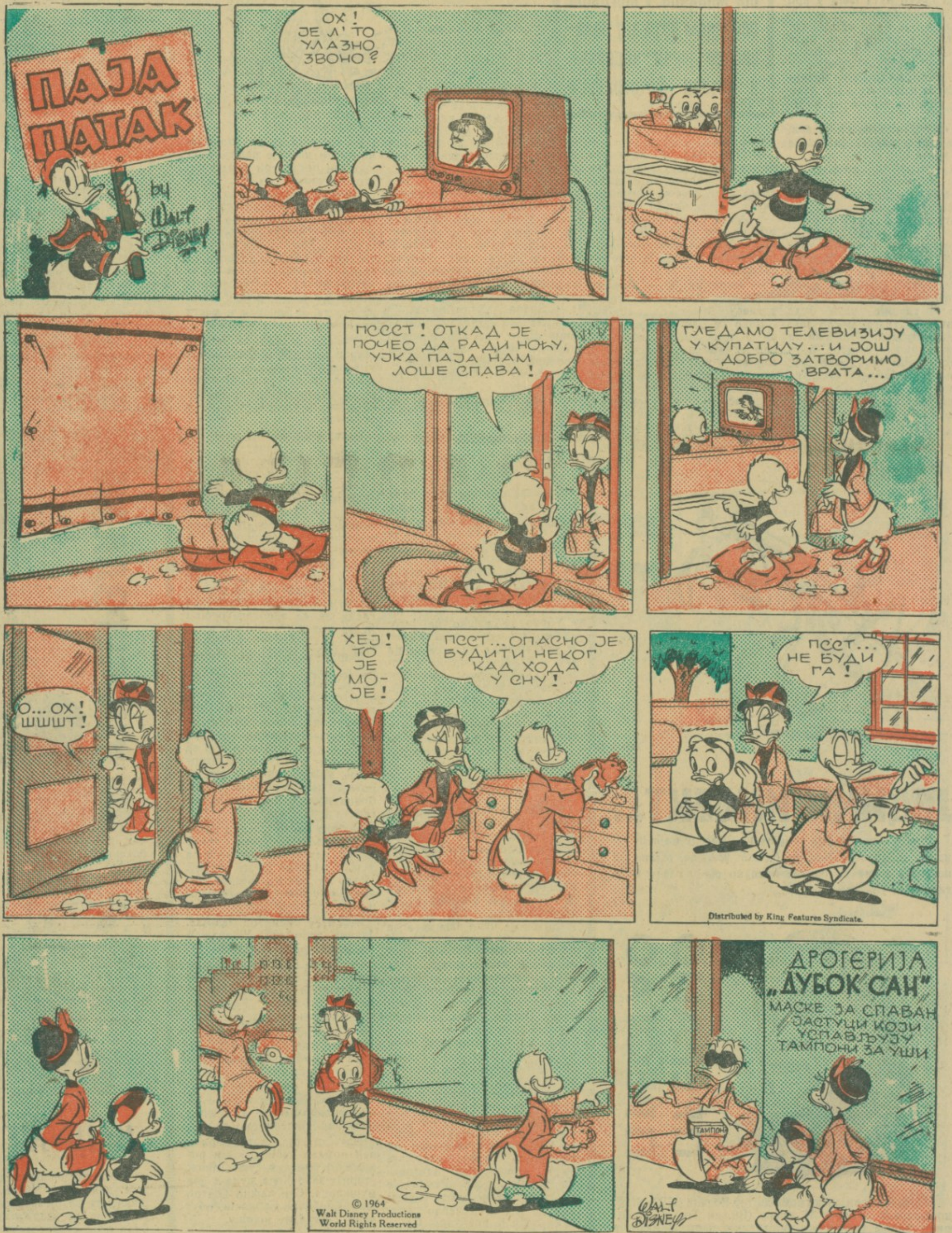

ван од коре дрвета употребљава се против маларије и малокрвности, а чај од дрвенастог влакна против стомачних сметњи. Ако некога боле зуби он жваће кору дрвета. Сушено корење има дезинфекциону својства, лишће се ставља као облоге, а чајем од лишћа лечи се дизентерија.

Ноћна кошуља -- ратни трофеј

Комисија за иностране послове бразилске владе у начелу се сложила да Парагвају врати један ратни трофеј заробљен у рату који се између ове две земље водио од 1865. до 1870. године. У питању је, заправо, спаваћница парагвајског председника Солана Лопеза које су се домогле бразилске чете.

Кад је у овом рату председник Солано погинуо, Бразилци су му испод ратничке униформе нашли и кошуљу за спавање коју су касније изложили у једном музеју као „ратни трофеј“.

ФОТОГРАФИЈЕ

4

Недалеко од граничне линије граничари су нашли изнемоглог и промрзлог младића. У његовом оскудном пртљагу налазио се један часовник и четири фотографије

За два-три дана ћеш изгледати сасвим мученички, таман како треба да би те „преко“ оберучке прихватили — говорио је инструктор младићу који је у прљавом и похабаном оделу седео преко пута њега у пространој фотељи.

Младић је имао око 25 година, дугуљасто лице, мало повијен шиљаст нос испод кога су штрчали брчићи, и већ давно необријану брадицу. Кроз ковриву косу дуго није прошао чешаљ ни маказа.

— Знаш, — рече он — али, тако сам гладан... мука ме већ хвата...

— Још два-три дана — понови инструктор, човек педесетих година проседе косе и ситних, лукавих очију. Треба истрајати и све ће ићи као по лоју. Најважније је да се строго држиш припремљеног плана. Радио-станицу ћеш доћи пред полазак. Чим прећеш „преко“ укопај је испод неког лако уочљивог дрвета, како би касније, када буде окончана истрага, могао лакше да је наћеш. Рећи ћеш да си електричар и веће бити ништа необично ако будеш морао да набављаш такав резервни део за њу. Гледај да се настаниш у близини границе. Знаш шта нас интересује.

— Знаш.

— Понављам ти, ма каква питања да ти постављају, ма шта да се догоди, ти се држи онога како смо се договорили... Ако будеш издао... инструктор не заврши али по тому како је изговорио последње речи могло се закључити колико је прегња озбиљна.

— Јасно ми је — потврди младић са призвуком страха у гласу.

Како су баш њега одабрали — није умео да објасни, али му је било јасно да је после свих шиканирања имао само две могућности: или да се прихвати овог посла и тако спасе и себе и породицу, или да одбије. А онда...
— Брада ме ужасно сврби.

— рече чешући се прљавим прстима — десет дана се већ не бријем.

— Знаш да је и она део плана, — оштро рече инструктор. — Ко ће ти веровати да си се недељу дана пробијао до границе ако ти лице буде глатко избријано. Опредност је мајка свих победа. Данас сам те позвао да ти саопштим: кроз три дана полазиш.

— Значи... у суботу...

— Да, Ми те возимо до границе. Даље ћеш сам, наравно пешиче. Преко нашег дела границе прећи ћеш лако: отворићемо је. Али преко југословенског... ту треба применити науку. Имаш ли какво питање?

— Не.

— Онда, како смо се договорили!

*

Брзо се смркавало, у долини је већ био мрак. Младић погледа на сат који је добио од инструктора: било је 6. Сада је прилика, помисли, јер је граница отворена. Почео да пузи испод жичаних препрека. По каменитом тлу није за собом остављао никакав траг.

Убрзо се нашао на југословенској територији. Пузао је још мало, а онда се усправио и нечујно изгубио у ноћ.

Испод огромног храста који је изабрао још у току дана, ископао је ножем и прстима дубоку узану рупу, и у њу сместио радио-станицу, па жљиво увијену у импрегнирану хартију.

*

Младић је деловао тако јадно да је изабрао готово сажалење истражника Ђорђа. То се осећало по мекоћи његовог гласа док му је постављао питања о генералијама и осталим подацима у вези са разлозима за бекство у Југославију.

Споља се чуло завијање леденог ветра који се ваљао преко планина. Било је пролеће, али тако хладно, да је пећ у канцеларији по читав дан морала да се дожи. Младић, кога немо у овој причи звади Петар, седео је преко пута Ђорђа.

Дан раније граничари су га нашли недалеко од граничне линије изнемоглог и промрзлог и донели га. Сада је скрушено седео на ивици столице и одговарао на питања једноличним гласом, потпуно неосетљив и отупео. На њему је било похабано одело од јефтинег штофа, изгужвано и прљаво на лактовима и коленима. Рекао је да је недељу дана пешачио да би се дочепао границе, коју је прелузио. Са собом је понео мало хране, па је већ трећег дана остао без ње.

Ка граници се упутио према карти коју је раније изучио али после три дана уместо да стигне до ње, вртео се негде у дубини своје територије — залутао је. Ствари које је собом понео — нешто веша и торбу — дао је једном сељаци да би му показао пут. Коначно, дочепао се границе и после десет сати пребацио се у Југославију. Жеља му је да заувек остане ту, да се запосли и настави још ово мало живота.

Говорио је као да је већ старац коме је преостала само још која година живота, а испод ретке браде назирало се младо лице, можда пре времена наборано, али не и остарело.

Петар није био ожењен. Вереница га је напустила под притиском својих родитеља, који су јој, чим су дознали да је он отпуштен с посла, забрањили сваку везу с њим. По струци је био електричар. Живео је од продаје ствари и повремених физичких послова које је налазио ту и тамо. Касније, и ово је престало, нарочито у зиму. Пошто је продао и последњу ствар и остао без икаквих изгледа да се запосли, решио је да емигрира у Југославију.

Ђорђе поче детаљније да га испитује, али као да се није уносио у одговоре. Пред њим су на столу лежале ствари наћене код Петра: две прљаве марамнице, пет писама од девојке, ручни сат, новчаник са документом о завршеном електронсталатерском занату, нешто ситног новца, четири фотографије, цеспи ножић, две кутије цигарета и шибича.

Полако је прегледао ствари, пажљиво отварао свако писмо, разгледао потписе и датум, и одлагао га на страну. Петар је пратио његове покрете и усрдно давао објашњења:

— То су писма од девојке. Једина успомена. У задњем ми је писала о прекиду...

— Да, — рече Ђорђе и узео новчаник. Завири у сваку преграду, а онда дохвати поново фотографије. Разгледао их је полако једну по једну.

На првој је била лепа, млада жена, скромно одевена, са свим једноставно очешљана и без украса.

— То је она — рече Петар примичући столицу. — Ту фотографију ми је дала пред расанак. Волели смо се...

На другој фотографији, већ помало избледелој и пожутелој била су три лица: старија забраћена жена и два мушкарца. Сви важно постројени, необично озбиљни, обучени у народну ношњу.

— Мати, отац и деда — објасни Петар, повлачећи прстом преко фотографије.

На трећој је био он — ослоњен на неки стуб, иза кога се видео део парка, обријан, дотеран: испеглане панталоне, карирана кошуља кратких рукава, а преко рамена огрнут сако.

— То сам ја — рече некако тужно — претпрошле године, док сам још радио. Сликао сам се на улици испред градског парка.

И на четвртој је био он у оној истој кошуљи кратких рукава али у подераним панталонама и без сакоа: необријан, са подочњацима, косе рашчупане. Све је одисало бедом и немаштином.

— Желео сам и овакву успомину — рече Петар и осмехну се некако чудно. Сликао сам се у лето прошле године, после...

— Да, — отегну Ђорђе и одложи фотографије па узео да разгледа остале ствари на столу. Почео да навија Петров ручни сат и упореди га са својим. Неколико минута је ћутао, онда узео новчаник и поново нешто потражи по њему. Убрзо и њега остави и загледа се у Петрове блатња ве руке.

— Где сте тако испрљали руке? — упита га.

Петар се изненади, загледа се у своје руке које су заиста биле прљаве од блата, па их подвуче под сто као деца када се постиде. Тихо се осмехујући рече:

— Приликом провлачења. Земља је била влажна.

— Да, — процеди Ђорђе замишљено — по камењару! Подигахти главу посматрао је Петра, пажљиво пратећи промене на његовом лицу.

— Извините, нисам разумео — рече Петар тихим гласом.

— Хоћете ли да направим

мо да разумете? — упита га Ђорђе.

— Хоћу.

— Да, али, мислим...

— Ево, — настави Ђорђе, — како сте то испрљали руке са обе стране. Ако сте се повлачили и по камењару, како кажете, могли сте да испрљате само шаке па и целе прсте. Али, надланица, чак и сат... то би могло да буде само, рецимо, од копања. И то дубље и узане рупе...

Петар је ћутао и размишљао, а Ђорђе дохвати сат са стола и показа му блато на каишу и стаклу.

— Ово је ваш сат, зар не?

— Да — потврди Петар.

— Одавно га имате?

— Одавно. Већ три или четири године.

— Чудно! Изгледа као нов.

— То ми је успомена од родитеља. Једина успомена. Чувао сам га.

— Како га нисте продали када сте већ све друго испродавали да бисте сачували жи вот?

— Кажем вам да ми је успомена...

— И никад се нисте одвајали од њега?

— Не! — рече Петар.

— Е, онда ми објасните: зашто га на овим двома фотографијама немате на руци? Оне би требало да нас увере како сте некада добро, а касније тешко живели, и тако потврде вашу причу о прогањању. Међутим, ваш педантни „пријатељ“, који је ту причу реконструисао, забора вио је једну маленкост: на фотографијама сте ви у кошуљи са кратким рукавима. Колико видим ни на једној на руци немате сат. Или сте га можда скинули док сте се фотографисали?

— Ја... овај... — поче да муца Петар — рећи ћу све, верујте...

УНИВЕРЗАЛАН

Леонардо да Винчи (1452—1519), велики човек који је живео „испред свога времена“ био је одличан проналазач, филозоф, вајар, математичар, физичар, механичар, атлетичар, инжењер, научник, астроном, музичар, архитекта, палеонтолог, цртач планова, геолог, ботаничар, анатом — поред тога што је био чувени сликар.

НАЈДУЖЕ НЕЗАВИСНИ

Нецивилизована индијанска раса Арауканијан са југа данашњег Чилеа успешно се борила против шпанских завојевача више од два stoleћа. Најдуже је успела да задржи своју независност — дуже од било које староседелачке расе у западној хемисфери: од 1535. до 1773. године.

ЈЕДИНИ ИНСЕКТ...

Богомољка (mantis religiosa) — инсект који је тај назив добио због свог необичног држања, једини од инсеката може да окреће потпуно своју главу и да гледа чак уназад.

ПРЕРАНО ПРЕСТАО

Чувени италијански композитор Росини (1792—1868) компоновао је своју 36. оперу (Вилем Тет) у 37. години. После тога више ништа није написао иако је живео још читавих 39 година. Умро је у 76 години.

НЕОГРАНИЧЕНЕ ФАНТАЗИЈЕ

МУЗИЧКА АКАДЕМИЈА СЛАВУЈА

Славуј је неоспоран и непревазиђен шампион трилера.

Поколењима већ у руском народу прича се да су од свих славуја у њиховој земљи најбољи певачи — славуји из Курска. Љубитеље птичјег певања заголицала је сумња: да није ово тврђење претерано и — пристрасно? Они су установили да је крајем прошлог века мајсторство рвих славуја достигло свој зенит а затим је, из досад непознатих разлога, њихова певачка уметност почела да опада. Око 1925. го-

дине славу најбољих певача стекли су славуји из Кијева и околине Казана.

Од 1954. године, тврде совјетски стручњаци за птице, за најбоље певаче сматрају се славуји из Бјеловешких шума. Последњих година знатно су допунили свој репертоар и славуји из околине Москве.

Неки орнитолози сматрају да млад славуј, ма колико био природно обдарен, не уме да пева као „прави славуј“. Птићи слушају старе, искусне певаче и уче од њих.

То што слава најбољих

певача прелази из једног града у други, орнитолози објашњавају ишчезавањем „квалификованог славујског наставног кадра“ у појединим областима.

Пре неколико година крилати солисти свили су своја гнезда у московском парку „Соколници“. Населили су се у близини отворене позорнице.

Смољин, научни сарадник природњачког музеја који носи Дарвиново име, наводи овакав пример: славуји подражавају крекетање жаба. Али, то није обично подражавање, већ својеврсна и потпуно лична интерпретација крекетања.

Неке птице-певачице буквално понављају оно што чују. Орнитолог Строков прича о једном чворку који је тако вешто и верно подражавао сигнал московског радија да је многе доводно у забуну.

Музичка дела, нарочито класична, имају веома благотворно дејство на славује — тврде стручњаци. Ово мишљење заснива се делимично и на чињеници да славуји из московског парка, који често слушају концерте на отвореној позорници, певају све боље тако да њихова уметност не уступа некадашњој слави курских и данашњој слави бјеловешких славуја.

Репертоар московских славуја обухватао је прошлог пролећа осамнаест „мотива“.

Чувени амерички комичар Чери Луис је један од последњих представника оне врсте људи која ишчезава: ексцентричних.

Са својих осам паса, две мачке, два папагаја, женом и четворо деце, станује у некој врсти електронске палате, испуњене микрофонима и телевизијским екранима. Има 14 аутомобила са телефонима а за пса Чипса који је оглувео дао је да се направи електронско ухо које стаје 15.000 долара. Власник је једне од калифорнијских радио-станица у којој може сваког момента да прекине редовни програм да би се лично обратио становницима долине Сан Фернандо и исприча им неку бесмислицу, или да би чули гуканье његовог најмлађег детета.

Да би човек припадао групи ексцентричних — треба да буде или богат или луд. То објашњава због чега је ексцентричност цветала за време дугог периода економског просперитета у XVIII веку у Енглеској, у XIX веку у Француској, или између два рата у Америци. Али, „златно доба“ ексцентричности је свакако било око 1790. године у Лондону када је живела најбесмисленија група фантаста.

Један од њих био је и гроф Брицуотер чију су кућу испуњавале мачке и пси обучени у одела дворана, који су јели за столом, спавали у скупоценим креветима, возили се у коњима и „свирали“ у оркестру.

Једино његово занимање представљало је играње билбокеа (нека игра: кугла се хвата на специјалан штап) и он је себи ставио у задатак да ухвати куглу 666.666 пута узастопце, али никад није прешао број 200.

Нека богаташица Целестина Колинс спавала је са 30 кокошака у кревету, а својим љубимцима: огромном петлу и белом пацову оставила је све своје богатство.

Сваки од ових ексцентрика трудио се да буде најоригиналнији. Тако је отац песника Четертон своју огромну славу дуговао томе што је могао да стави у уста целу затворену песницу.

Ричард Кирван је толико мрзео муве да је специјално за лов на њих, дресирано шест паса и једног краљевског орла.

Неки пуковник Мелиш, прича се, изабрао је белу боју: носио је бели шешир, бело одело, беле свилене ча-

рапе, перику, па је чак и лице пудерисао белим пудером. Међутим, надмашио га је по оригиналности Хенри Коп, звани „зелени човек из Брајтона“ који се облачио у зелено и пудерисао зеленим пудером, јео само зелено воће и поврће и у својој зеленој палати спавао у зеленим чаршавима испод великог часовника са зеленим казаљкама.

Поједини ексцентрични људи су својим лудоријама окружавали куће у којима су становали. Тако је један сицилијански принц прекрио целу своју кућу, у близини Палерма парчићима огледала, која су претварала сваког посетиоца у читава армију. Сво дове његове куће држало је четрдесет стубова од порцулана у које су били зацементирани чајници, тањирчићи, боче, вазе из Кине. Власник ове необичне куће био је познат као јако стидљив човек који је одбијао сваки разговор и живео је једино међу својим сновима.

Енглеска је имала много оваквих чудака као што је био и писац Вилијам Бекфорд, који је давао без прекида да се праве куле које су се скоро одмах рушиле.

Дрвеће — храниоци

Мило, — пита учитељ — знаш ли како се добија бутер?

— Са дрвета.

Ви свакако мислите да је дечак заслужио јединицу због оваквог одговора. Међутим, он је у праву. Постоји у свету дрвеће од кога се може добити нека врста бутера, млека, вина и хлеба.

ДРВО С БУТЕРОМ

Дрво са бутером је у ствари дрво карите које расте у Сенегалу и из чијег се плода, неке врсте врло укусног ораха, извлачи бутер.

Тамошње домаћице чувају бутер карите у лишћу, а употребљавају га не само за јело, него и као гориво за лампе, за прављење сапуна, за лечење рана, уместо бриљантина за косу, или њиме мажу теме да би боље расла коса.

ДРВО С ВИНОМ

Дрво са вином — ви свакако познајете: то је палма или боље речено нека врста палме (палме са уљем, рафија итд.). Да, из палме, кад се засече врх стабла добија се вино познато као палмово вино. Дистилацијом се може од њега чак добити ракија.

ХЛЕБНО ДРВО

Дрво са хлебом (хлебно дрво) расте у свим тропским земљама. На Пацифичким острвима његов настанак је објашњен овом легендом:

„За време страшне глади, један отац одведе на неку планину своју многобројну децу и рече им: „Ја ћу умрети: сахраните ме овде и дођите сутра“. Сутрадан, кад су деца дошла уместо очевог тела нашла су једно велико дрво. Његови прсти на ногама су се претворили у коренове, тело у стабло, руке у гране, а прсти руку у ситне огранке. Од његове ћелаве главе постао је сочан плод“.

Плод хлебног дрвета помешан са плодом струганог кокосовог ораха врло је укусан.

ДРВО С МЛЕКОМ

Дрво са млеком. — Становници централне Америке одакле води порекло ово дрво зову га „palo de vaca“, кравино дрво.

По његовим слабиим гранама и сувим и тврдим лишћем не би се никад рекло да је сочно. Међутим, кад се дрво засече, из стабла потече бела густа и мирисна течност чији је састав сличан кајмаку од крављег млека.

ВОЛ ДИЗНИ ДИВЉИ САМ

БРЗО ЈЕ СКОВАН ПЛАН О ПРЕПАДУ НА АПАЧЕ...

ПРИВУКИ ЊЕМО ИМ СЕ... РАЗИКИ ЊЕМО СЕ ЛЕПЕЗАТО И ПОКУШАТИ ДА ИХ УХВАТИМО У УНАКРЕНУ ВАТРУ...

ЧУО, МАЛИ... КАД ЧОВЕК КРЕКЕ У БОРЕУ ЈЕДИНО У ШТА МОЖЕ БИТИ СИГУРАН ЈЕ ТО: ДА ЊЕ СЕ УПЛАШИТИ!

И ВИ СЕ ТАКО ОСЕКАТЕ?

ДА... И ЈА... И СВИ МИ!

ФАРМЕРИ СУ ПОКУШАЛИ ДА АПАЧИМА ПРЕСЕКУ ПРИСТУП ДО КОЊА.

ПОГЛЕ ДАЈТЕ! СВАЂАЈУ СЕ ОКО ЛИЗБЕТЕ! ДОБРО ЈЕ! ТО ЈЕ ПРИЛИКА ДА ИХ ИЗЕНАДИМО!

АЛИ, ЈЕДАН НЕСТРПЉИВИ ФАРМЕР ПРЕРАНО ЈЕ ПОВУКАО ОРОЗ И...

ПОМЕНУТИ ЊЕГОВИМ ПУЏБЕМ, ГОТОВИ СВИ АПАЧИ СУ УСПЕЛИ ДА СЕ ДОЧЕПАЈУ КОЊА...

ОЧАЈНИЧКИ СЕ НАПРЕЖУКИ, АРАИС ЈЕ УСПЕО ДА СВОГ ЧУВАРА СВУЧЕ С КОЊА...

ВЕЗАН ПРЕД НАПАД, САМ ЈЕ УСПЕО ДА СЕ ОСЛОБОДИ...

РАЗБЕСНЕЛИ АПАЧ НАВАЛИО ЈЕ НА СВОГ ЗАРОБЉЕНИКА...

У БОРБУ СЕ УМЕШАО ПАС...

АМАТЕРИ

ВЕЛИКА НАДА НАУКЕ

ПОЛУПИСМЕНИ СТОЛАР КОЈИ ЗНА ВИШЕ О ШКОЉКАМА ОД СВОГ ЗООЛОГА. ЧЕТРНАЕСТОГОДИШЊА УЧЕНИЦА ДОБИЛА НАГРАДУ ЗА СВОЈА ОТКРИЋА У СЕИЗМОЛОГИЈИ

бу земљишта и облака, испитују структуру и формирање града, прашине и других честица у атмосфери.

ме утврдио је да ветар игра далеко већу улогу од струја у ношењу пловних објеката бар у том делу океана.

јачих земљотреса наносе велике штете и стварају панику код људи. Ове земљине вибрације захтевају стрпљиве студије за шта професионални научници готово немају времена. Али би зато помоћ аматера била од неочењиве вредности.

У 1962. години је четрнаестогодишња ученица Ен Хеншо добила специјалну награду за аматере од Школског центра у Њујорку за своја открића у сеизмологији. Сама је направила сеизмограф од једног раскодованог зидног сата и других отпадака и — помоћу њега вршила истраживања.

Остају, сем ових, још многа неискитана поља, као што су орнитологија — изучавање птица којих има на стотине милиона у Сједињеним Државама и Канади, затим етнологија још готово непозната наука за изучавање стеница, па палеонтологија и археологија које такође захтевају помоћ аматера.

Доктор Синот каже: Јелског универзитета неће никад нисам видео срећније људе на свету од аматера кад им стрпљење буде награђено неким проналаском. Задовољство таквих открића не би могло да се плати никаквим новцем.

Изучавање морског дна

Један професионални научник је рекао да је изучавање морског дна исто, ако не и интересантније од Месечеве површине. Океанографија нуди аматерима широко поље: таласи, морске струје, плима и осека и изнад свега изучавање живих бића.

У Сан Дијегу у Калифорнији, један столар који није завршио никакву школу постао је највећи ауторитет за проучавање велике групе живих бића у мору. Данас још ниједан научник професионалац не зна толико о шкољкама као овај неписмени столар. Прошле године он је ипак напустио своју столарску радionicу да би прешао на рад у Природњачки музеј у Сан Дијегу.

У Вестпорту, у држави Конектикат, један дечак од 13 година почео је да изучава струје на тај начин што је у добро запечаћене флаше стављао своју адресу молећим налазама да му јави место и време кад је нађена. Само за једну годину он је послао 764 боце и примио о њима 349 обавештења. Захваљујући то-

Пријатељство са змијама

Херпетологија — наука о гмизавцима и водоземцима има све више присталица међу младим аматерима. Ова област није још довољно испитана и пружа велике могућности аматерима да са знају податке о величини, храни, навикама и другом — не само змија већ и гуштера, корњача, жаба и осталих врста.

Од свих рептила најинтересантније су за проучавање змије јер све изазивају страх код људи. Сматра се да су све отровне и због тога врло опасне и да их треба побити. У ствари само је мали број змија опасан по људе док је највећи број опасан — за мишове и друге штеточине. Проучавање змија смањило би страх према њима и указало на користи од њих.

Изучавање земљине утробе

Људски дух је успео да продре многе хиљаде километара у васнону а једва је доспео неколико километара у унутрашњост Земље. Сваке године стотине слабијих и

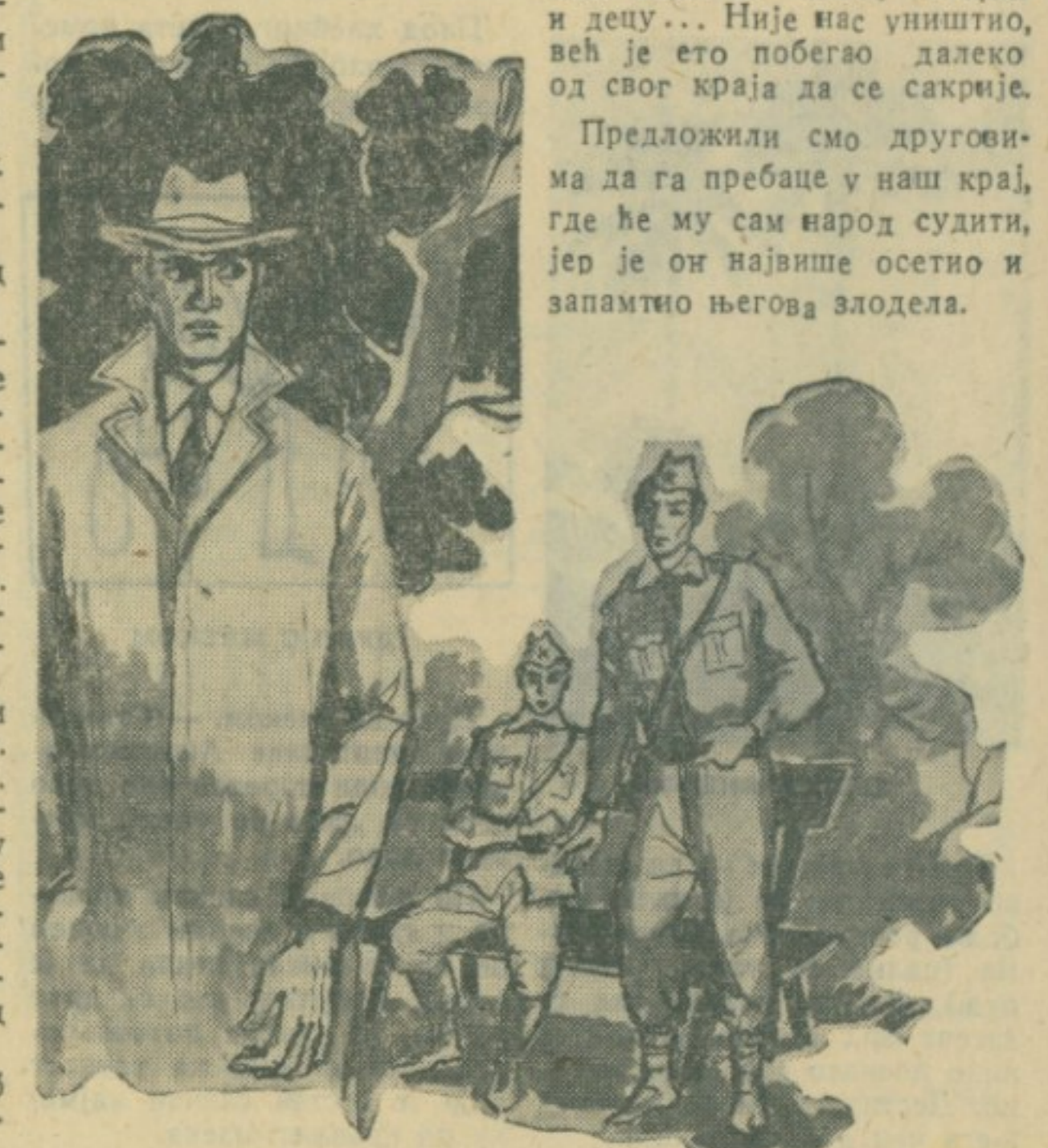
СУСРЕТ У ПАРКУ

Више по ходу и држању него по лицу, два партизана препознали земљана, усташког сатника и злочинца

— Ми и овај човек родом смо из истог села. Пре рата смо били чак и добри другови — омладинци. Ишао је у школу и нешто завршио, али то сада није важно. Одмах по успостављању НДХ он се издвојио од нас и пришао усташком покрету. Ми смо отишли у партизане, а он је

постао Павелићев официр-сатник. Командовао је једном усташком сатнијом, која се за све време рата налазила у нашем крају. Често смо имали прилике да се као партизани оружано обрачунавамо са његовом сатнијом, добро познатом по својим злочинима. Он сам се сматрао неспорним господаром над недужним народом и то му је причинило велико задовољство. По његовом наређењу усташе су хапсиле и злостављале наше родитеље, пријатеље и симпатизере и зверски се обрачунавали са рањеним и заробљеним нашим друговима. Држао је често говоре по селима, пред народом, који су његове усташе присилно доводили на зборна места. Хваљено се и претило да ће уништити комунисте у шуми и све оне који их ту помажу. Грлато је претио свима, а злостављао немоћне жене, старце и децу... Није нас уништио, већ је ето побегоа далеко од свог краја да се сакрије.

Предложили смо друговима да га пребаце у наш крај, где ће му сам народ судити, јер је он највише осетни и запамтио његова злочина.

Хропике о рату и о догађајима после њега сваког дана су све веће. Ево неколико страница једног борца из тог времена.

Само што се рат завршио, моји другови и ја добили смо задатак да из Загреб пребацимо за Бјеловар 10.000 ратних заробљеника — Немаца, усташа, домобрана, четника и других.

Мајско сунце је тога дана 1945. године жестоко грејало. Предвече смо стигли у Бјеловар и заробљенике сместили у логор који су усташе направили за партизане. Испало је да баш они са својим савезницима бораве сада у њему.

Мој друг комесар батаљона и ја изашли смо у град да га мало разгледамо и боље га упознамо.

Прошетали смо по парку који је био запуштен и неуредан, и затим сели на једну клупу. Одједном, као по некој команди, погледи су нам се зауставили на једном човеку у грађанском оделу. Био је још далеко од нас да бисмо га боље загледали, али како нам је долазило у сусрет, све више нам је било јасно да тог човека однекуд обојица добро познајемо.

Прошао је поред нас мирна корака као да нас није ни приметио. Али ми смо њега добро загледали и препознали, више по ходу и држању него по лицу, јер се и он за протекле четири године био доста изменио. Пред нама је био наш земљак усташки сатник и злочинац. Питали смо се како је могуће да се он налази на слободи и шета по парку. Устали смо и пошли за њим. Брзим кораком смо му прилазили иза леђа и на крају га ухватили за руке. Није имао времена ни да се поврати од изненађења, а камоли да употреби пиштољ који смо му нашли у џепу од капута.

Одвели смо га у штаб ОЗН-е и предали га друговима ус објашњење:

ЗА АМАТЕРЕ, ГОДИНЕ НЕ ИГРАЈУ НИКАКВУ УЛОГУ. НА СЛИЦИ ЛЕВО ЈЕ ЈЕДНА МЛАДА КИНЕСКИЊА КОЈА ИЗУЧАВА ЖИВА БИЋА У ОКЕАНУ. НА СЛИЦИ ДЕСНО ВИДИМО АМАТЕРА-АСТРОНОМА КАКО ГЛАЧА СОЧИВО ЗА ТЕЛЕСКОП КОЈИ ЈЕ САМ НАПРАВИО.

Људи мало знају о раду аматера на пољу науке. А сигурно је да без њихове помоћи многа научна открића не би још угледала свет.

У јануару 1963. године један јапански деветнаестогодишњи браварски радник, Каору Икеја, помоћу телескопа који је сам направио открио је једну нову комету. Она је добила име свог проналазача и тако регистрована у целом свету.

То је само један од многих примера, а професионални научници вапију за помоћи аматера. Др Едмунд Синот, бивши председник Америчког удружења за напредак науке, каже: „Аматери су често далеко промишљивији и кориснији од научника. Професионалци се првенствено држе већ донекле утабаних стаза док аматери, најчешће, крећу потпуно новим путевима иако изгледају апсурдни“.

Доктор Синот тврди да по-

ред свега неколико милиона аматера у свету има места за њих још десет милиона и сви би они били корисни. Упознавали би лаике са значајем науке а исто тако подсећали научнике да је прави дух науке у слободним умовима а не онима који су оковани различитим правилима и законима некад откривеним.

Не треба заборавити да је једно од највећих достигнућа науке, теорију релативитета, открио један аматер: двадесет шестогодишњи швајцарски чиновник у Уреду за патенте — Алберт Ајнштајн. До те чувене теорије дошао је размишљајући у свом слободном времену. Тек после неколико година када су његову теорију званично признали сви научници у свету, Ајнштајн је добио статус професионалног научника и катедру на универзитету.

Секретар Совјетске академије наука недавно је изјавио да је влада отворила широм земље у различитим фабри-

кама и другим институцијама преко 2.000 лабораторија за аматере. Само у Совјетском Савезу број аматерских лабораторија се пење на неколико десетина хиљада без различитих примитивних које су појединци сами направили у својим становима или дворштима.

Ево неколико области у којима су аматери показали најбоље резултате а има места још за многе хиљаде нових аматера.

Проучавање звезда

У астрофизичкој опсерваторији у Сједињеним Државама регистровано је преко 200 аматерских група, а свака има бар по 12 до 15 чланова. Чланови — љубитељи астрофизике имају од 13 до 67 година. Опрема им се углавном састоји од телескопа које су сами направили.

Значај рада ових аматера најбоље ће показати пример: један британски професор астрономије стигао је у Чикаго 1938. године и желео да разговара са „славним научником Берихемом познатим ауторитетом за звезде“. Међутим у Чикагу нико није био чуо за тог „славног научника“. Упорни Британац није попустио и зајста је успео да нађе Берихема, малог чиновника који се у слободним часовима бавио астрономијом и о својим открићима писао у неким стручним часописима.

Убрзо се за Берихемото име сазнало и у Америци. Све понуде да пређе у професионалце одбио је и наставио са својим истраживањима. У току живота изучавао је преко 1.000 различитих звезда.

Посматрање времена

Друго поље је метеорологија са својим многим гранама. Амерички биро има преко 12.000 уписаних чланова аматера. Међу њима су људи свих доба и свих занимања. Неки изучавају буре, други урагане, трећи биоклиматологију: утицај времена на живе организме. Неки се баве проучавањем мрза и његовим утицајем на земљиште; многи студирају значај муња и громова, однос изме-

ГВОЗДЕНИ АПЕТИТ

У зоолошком врту у Бечу владала је пре неколико дана велика жалост коју је изазвала загањена смрт једног од „питомца“ врта. Један нанду најео се сардина и — угиуо. Међутим, овај јужноамерички сродник афричког ноја познат је по томе што његов желудац може скоро све да свари. Одгонетку је донела тек аутопсија: нанду је прогутао не само сардине већ и кутлију од конзерве у којој су се налазиле, а коју је његов чувар неопрезно оставио у близини.

ТЕХНИЧКИ НЕМОГУЋЕ...

Рихард Вагнер (рођен 22. маја 1813 — умро 13. фебруара 1883) радио је 28 година на свом замашном делу, четири опере које су обрађивале теме из познатог старонемачког епа о Нибелунзима. На жалост, у целој Немачкој није било ни једне зграде опере у којој би се технички оне могле извести. Коначно је у Вајројту изграђена позоришна зграда првенствено намењена приказивању овог великог дела.

Са свих страна

У Јапану је једна фабрика конструисала мали уређај који може да се стави на обичан телефон. Помоћу овог говорници, док разговарају, могу и да се виде.

ПАКАО

Дрезден је био најудаљенији циљ који је савезничка авијација у току последњег рата напала. Све до ноћи између 13. и 14. фебруара 1945. године када је овај велики град избрисан са географске карте, циљеви на крајњем истоку Немачке, 1.200 до 1.600 километара удаљени у ваздушној линији од савезничких база у Великој Британији — били су поштеђени великих акција уништавања. Због тога је немачка команда оставила Дрезден готово небрањен.

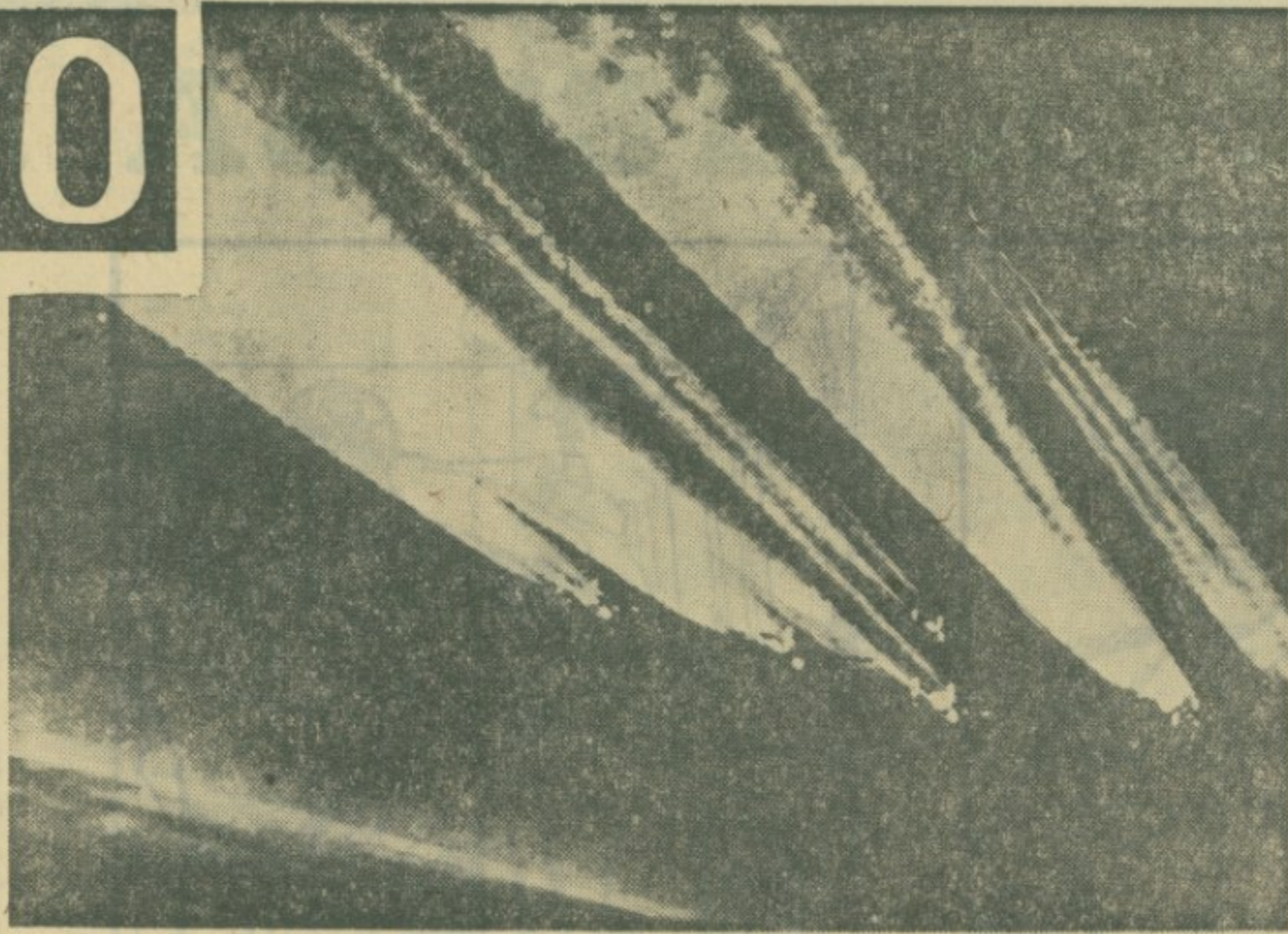
Пред крај прошлог рата Британци су ноћу нападали Ланкастерима а Американци дању Либераторима и летећим тврђавама. То су биле огромне четворомоторне летелице, највећи бомбардери у досадашњој историји ратовања. Неколико ваздушних напада, са по 1.000 до 1.500 оваквих бомбардера, извршено је на Берлин, Хамбург, Келн, Хановер и Дрезден. Имали су троструки циљ: уништење ратно-индустриских и економских центара, ломљење морала немачке војске и становништва, и одмазду за немачке ваздушне нападе извршене почетком рата на Коventри, Лондон, Београд, Ротердам и Варшаву.

У току ноћних напада каква је био и онај на Дрезден главну снагу представљали су Ланкастери који су носили: бомбе са каснијим паљењем, осветљавајуће ракете и порочито магнетичке светилке које су се палиле на 2.000 стопа над земљом да би осветлиле циљ.

У првим таласима наилазиле су ескадриле ноћних ловаца опремљене за борбу са непријатељским ловцима и митраљирање противничких аеродрома. У току напада на Дрезден оне ноћи Ланкастерима се придружио и изванредан број Либератора и летећих тврђава с тонама нарочитог материјала за замагљивање. У таласима који су више од једног сата навирали на Дрезден учествовало је 1.400 англо-америчких бомбардера.

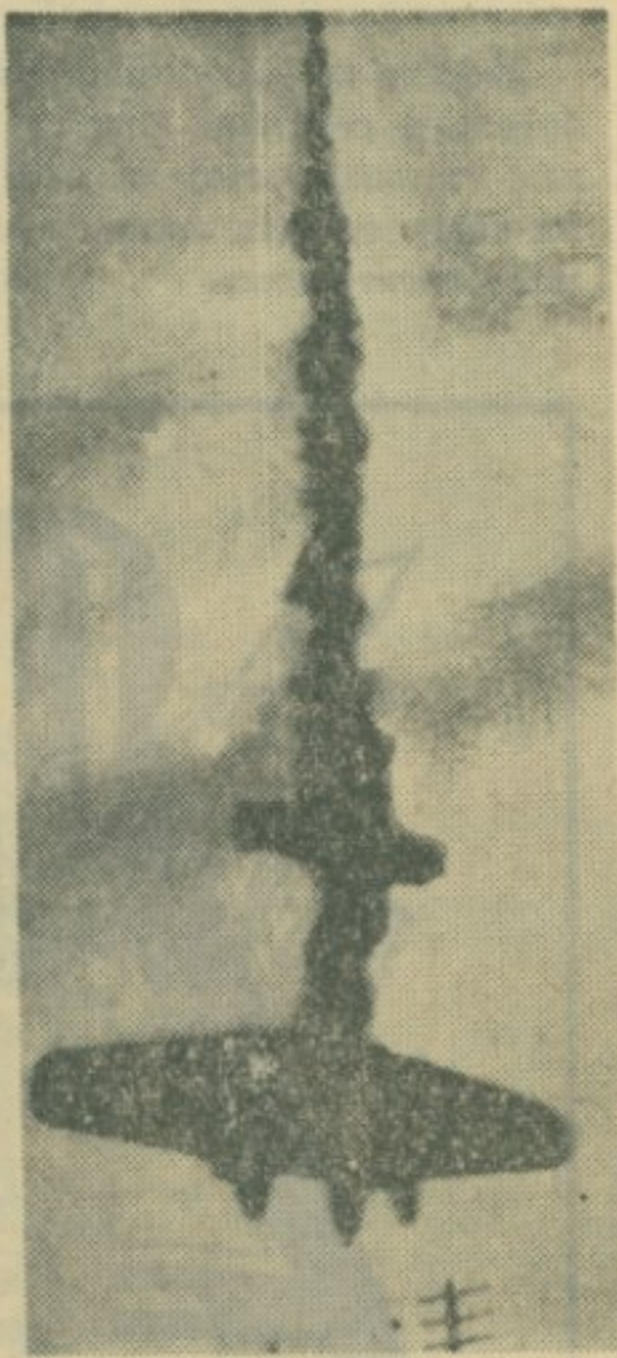
У то време је било уобичајено да једна ескадрила, непосредно пред напад, добије ратни задатак и детаљан

Н
а
д

ДРЕЗДЕН ЈЕ ЗА СВЕГА 14 ЧАСОВА НАПАДНО ПЕРЕКО 4.000 САВЕЗНИЧКИХ БОМБАРДЕРА КОЈИ СУ ВАЖИЛИ ВИШЕ МИЛИОНА ЗАПАЉИВИХ И ЕКСПЛОЗИВНИХ БОМБИ. У ОВОМ ВЕЛИКОМ ГРАДУ НИЈЕ ОСТАО НИ КАМЕН НА КАМЕНУ.

ДРЕЗДЕНОМ

РАТ ЈЕ ЗАВРШЕН ЗА ПОСАДУ ОВОГ БОМБАРДЕРА

план циљева које треба нападати. На крају таквих састава посаде су увек клицале команданту базе када би се попео на говорничку трибину. Пред напад на Дрезден командант је на говорничкој трибини дочекала мукла тишина.

Разлог за овако притајено негодовање био је страх који су први пут летачи и посаде осећали, али нарочито утисак некорисности напада на Дрезден. Посада је знала да ће до удаљеног града на истоку летети 14 сати без престанка и изложити се бројним нападима непријатељских ловаца и баражної ватри противавионске артиљерије. А у Дрездену нема значајнијих војних објеката нити ратне индустрије него је препун избеглица из логора са ратним заробљеницима. Због могућности да се спусте иза линија источног фронта који није био далеко од Дрездена, савезнички пилоти су први пут добили кесиче са заставама на којима је било изаткано на руском језику црвеним словима: „Ја сам Енглец“. То је требало да олакша споразумевање са Русима.

Супротно већини савезничких ваздушних напада у то време бомбардери су били натоварени са 75 одсто запаљивих бомби. Дрезден је био практично још неопштећен град па је свака кућа и сваки објект могао да гори. Сваки авион из првог таласа носио је по једну велику разорну бомбу од две тоне и пет запаљивих од по 350 килограма. Ланкастери су те ноћи бацили на Дрезден укупно 650.000 запаљивих бомби. Резервоари сваког бомбардера били су пуни до врха безизном.

Изнад Дортмунда су ноћни бомбардери Москитоси извршили диверзантски напад да

би зауставили непријатеља. Либератори су за све време лета бацили металне траке правећи застор који ће спречити дејствовање немачког радарског система. Изнад Дортмунда је противавионска артиљерија погодила три Ланкастера и они су се у пламену срушили.

Када је други талас Ланкастера стигао изнад Дрездена било је увелико прошла ноћ. У првом налету град је запаљен и пламен се видео на 80 километара далеко. Трећи талас бомбардера имао је још осветљенији циљ: видео се са 360 километара. Из висине је Дрезден лично на

зажарену бакљу а свака улица прецизно оивичена пламеним стубовима. Није било потребно бацати ниједну осветљавајућу ракету. Противавионска артиљерија је хуљала и ниједан Месершмит није полетео у сусрет нападачима.

Таласи британских бомбардера навирали су на Дрезден свака четири минута колико траје дејство једне осветљавајуће ракете. Док су се у почетку летећа пилоти и посаде авиона смрзавали, после је од јаре пламена над Дрезденом температура у кабинама авиона достигала 30 степени. Посада се знојила и хуктала као усред жарког лета. Море огња покривало је 65 квадратних километара. Призор је био тако ужасан и необичан да су неколико

британских пилота као фасцинирани и по завршеном нападу још надлетали град.

Један Ланкастер опремљен филмским камерама десет минута је снимао филм од 150 метара који се и данас чува у архивама ратног музеја. У саопштењу британског Министарства ваздухопловства се каже да је на град бачено поред запаљивих бомби и више стотина експлозивних од две и четири тоне. У нападу је учествовало 1.400 Ланкастера а оборено само шест апарата или мање од пола одсто. Непосредно после овог напада 1.350 америчких Либератора и летећих тврђава наставили су уништење града, које је завршено у трећем нападу. Дрезден је преостао да постоји.

УЈЕО МАГАРЦА

Хозе Оливијера из португалског села Ераде враћао се с њиве кући на — магарцу. У једном тренутку магарца је зграбио зубима руку свог господара. Сви Оливијерини покушаји да ослободи руку остали су без успеха. Најзад, на ивици очајања, Оливијера је угризо свог магарца за њушку. Да ли од бола или од страха, тек — магарца је пустио Оливијерину руку.

УПОРНИ ПИНГВИНИ

На острву Бруни у близини Аустралије постоји колонија пингвина. Те птице крећу се стазама које су утабили још њихови преци. Када су на острво дошли људи, указала се потреба за путевима. Један је убрзо направљен али је на неколико места пресецао стазу пингвина. Пингвини су се

и даље кретали својом стазом ни мало се не обазирјући на возила која су им секла пут. Доста птица платило је животом своју упорност.

Тада су становници острва направили пролаз за пингвине — испод пута. Међутим, птице се нису сагласиле са так-

вим решењем: дошле су до тунела, „посаветовале се“, што је изгледало врло комично, и... опет кренуле горњим путем. Власти су, да би упозориле возаче, биле принуђене на том месту да поставе специјалне саобраћајне знаке.

СТРАШНИЈЕ ОД КОБРИНОГ УЈЕДА

У дунглама Јужне Америке, у басену реке Рио-Аtrato живи мала жаба. Домородци, Индијанци из племена Чоко, називају је „кокои“. Ова жаба је толико мала (дужина одраслог мужјака износи 2 до 3 сантиметра, а тежи свега један грам) тако да ју је у непроходним дунглама готово немогуће приметити.

Да би ухватили једну „кокои“ Индијанци из племена Чоко, који су прави уметници у имитирању звукова, дуго је и стрпљиво маме. Они надувају образе, лупкају по њима прстима производећи туробан звук „фиу-фиу-фиу“ и истовремено ослушкују да ли се чује одговор — једва чујан звук сличан звижду. Према томе звуку они налазе место где се жаба крије и хватају је.

Зашто Индијанци лове жабе? Племена Чоко нема ватреног оружја већ се и данас његови чланови служе „дувачким пушкама“ из којих дувањем избацију отровне стреле. Мала, на први поглед безопасна жаба „кокои“ служи им као „сировина“ за добијање смртоносног отрова.

Индијанци никад не додирују жабу ако претходно нису заштитили руке дебелим лишћем. Додуше, отров жабе „кокои“ не делује кроз ко-

жу, али у овом лову предостројност није никад сувишна: најмања огреботина на руци може да значи и — смрт.

Пошто намаме и улове неколико кокои-жаба, Индијанци се враћају у насеље да би на ватри припремили отров.

Под дејством високе температуре, на кожи кокои-жабе појављује се течност млечне боје. То је у ствари отров. Индијанци замачу у њега врхове својих стрела које затим суше у хладовини. Отров од једне жабе довољан је да се око 50 стрела учине смртоносним.

Стреле за своје „дувачко оружје“ Индијанци праве од чврстих жилица палмовог лишћа. На врху сваке стреле начињен је спирални зарез да би отров боље прионуо за површину.

Ловци из племена Чоко, убијају овим стрелама јагуаре, тапире, мајмуне, птице и друге животиње. А било је време кад су отровне стреле налазиле примену и у међуплеменским сукобима.

Животиња погођена отровном стрелом тренутно се парализује да би после извесног времена угинула. Из тела овако убијене животиње Индијанци изрезују стрелу заједно с комадом меса око

ње. То је, такође, мера предостројности: отров жабе „кокои“ као и познати отров кураре потпуно је безопасан ако се у организм унесе кроз уста. Али, ако човек има у устима, ждрелу или једњаку и најмању ранцу — смрт му не гини. Иста судбина задесила би и сваког оног ко има чир у желуцу или цревима. Од отрова кокои-жабе нема противотрова — бар Индијанци не знају за њега. Екстракти из неких биљака којима се Индијанци спасавају од уједа отровних змија, овде ништа не помажу.

Свим бисмо могли да завршимо причу о кокои-жаби да њен отров нема и извесна лековита својства. Мада је ово било утврђено — још у прошлом веку, научници дуго нису могли да добију отров у чистом облику.

Тек недавно је хемијски чист отров кокои-жабе био издвојен у лабораторијским условима, после чега је могао бити одређен и степењ његове отровности. Утврђено је да је то најјачи од свих досад познатих отрова животињског порекла. Отров кобре и других опасних змија не може се с њим ни упоредити.

Научници већ чине прве кораке на путу искористивања отрова кокои-жабе у медицини.

КРАТКА ШЕТЊА БРОДОМ

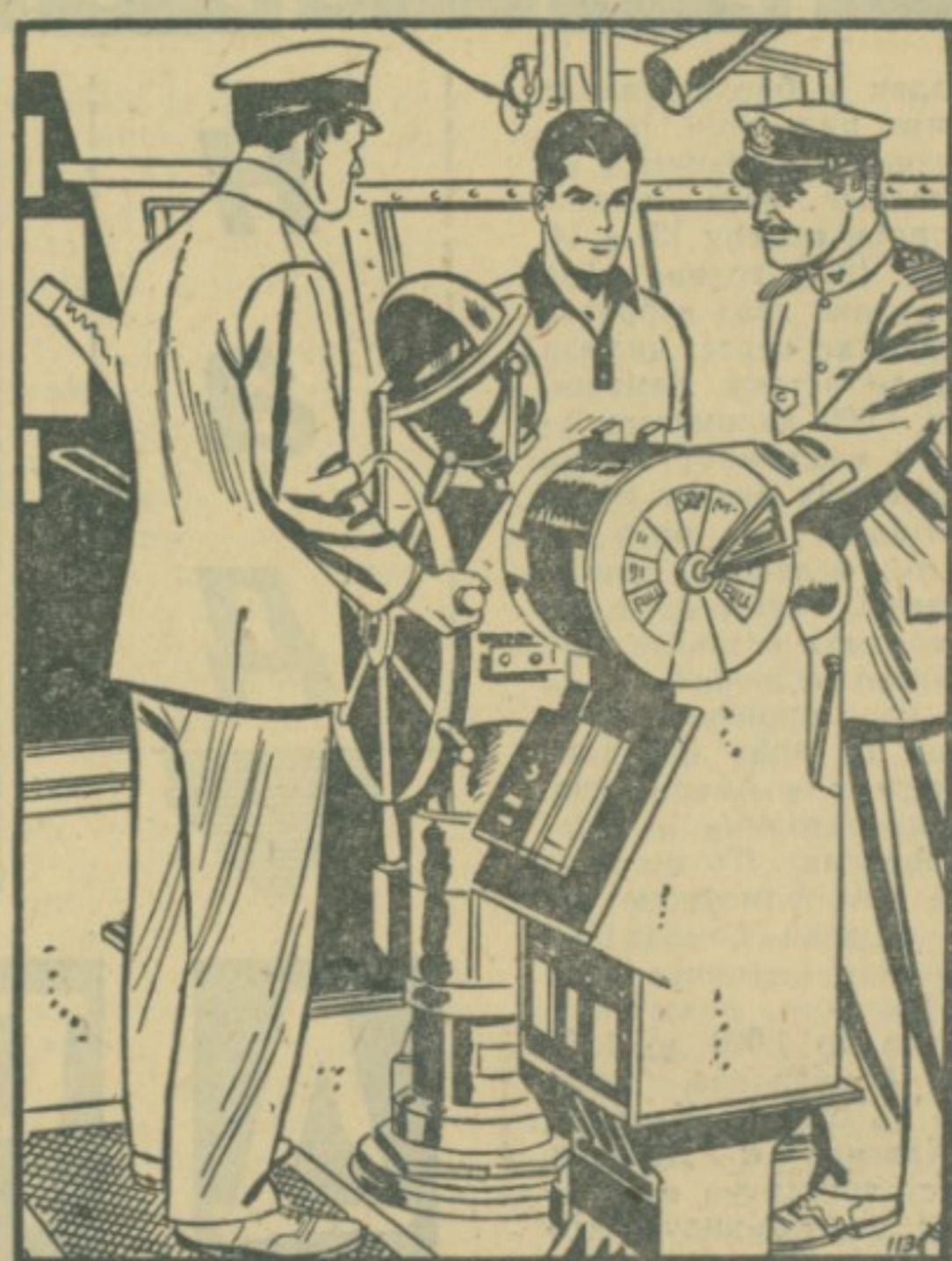
1

Капетан је био веома љубазан и није имао ништа против да са младим путником мало поразговара и покаже му све што је на броду значајно. Прво му је скренуо пажњу да брод располаже свим модерним инструментима и да је опремљен техничким новинама како се само пожелети може.

2

Капетан га је прво повео на заповеднички мост и ту му објаснио да је ово нервни центар брода: ту се контролише и усмерава пловидба. Одатле се издају све наредбе и све сагледава. „Наравно, за сваки посао имамо специјално обучене људе“ — додао је капетан и повео путника даље.

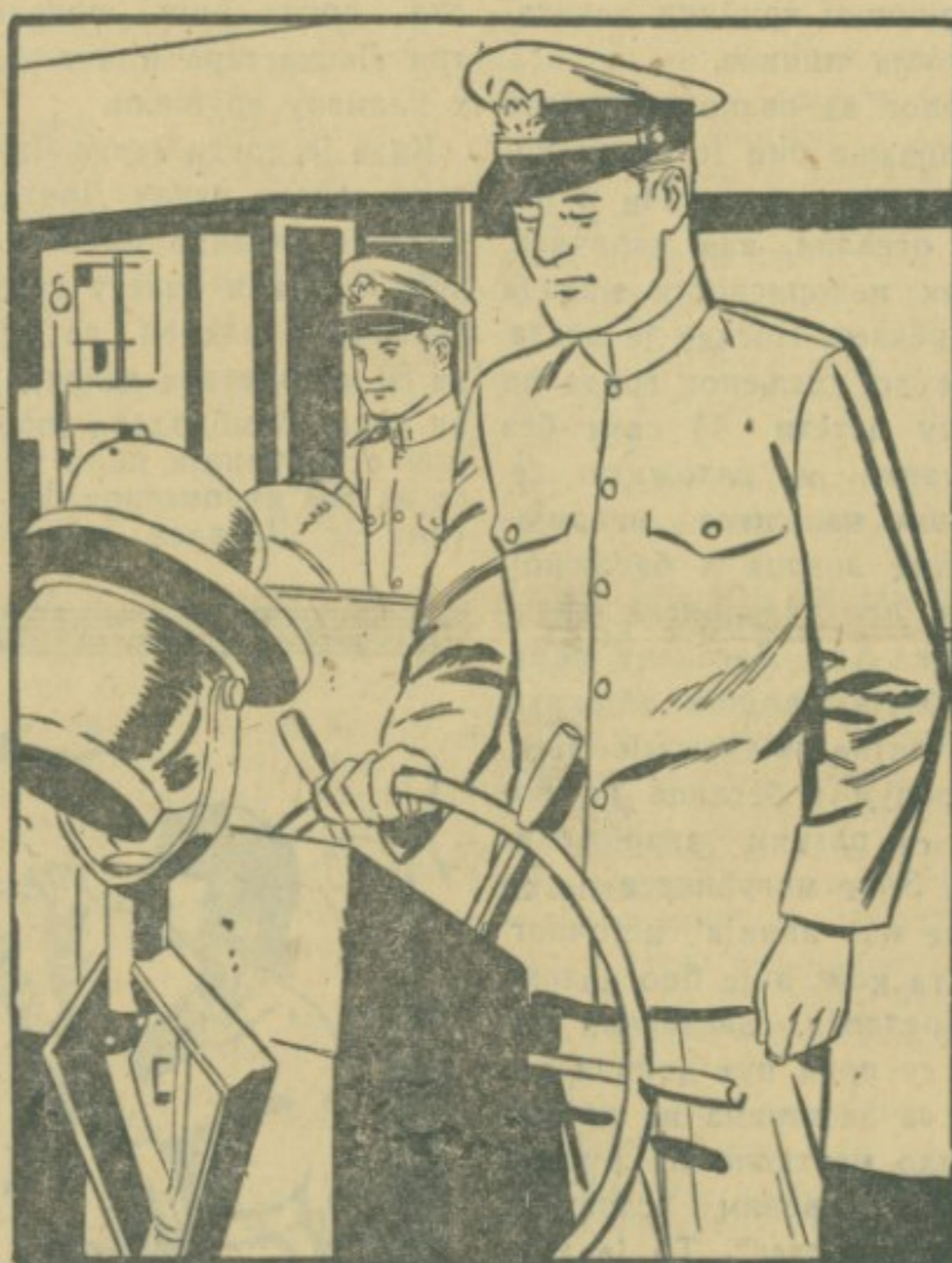
3

Некада су једини инструменти за навигацију били бусола и секстант. Они су још и данас неопходни, али уз њих постоје и многи допуски инструменти од којих су неки сасвим аутоматизовани — раде помоћу електронике.

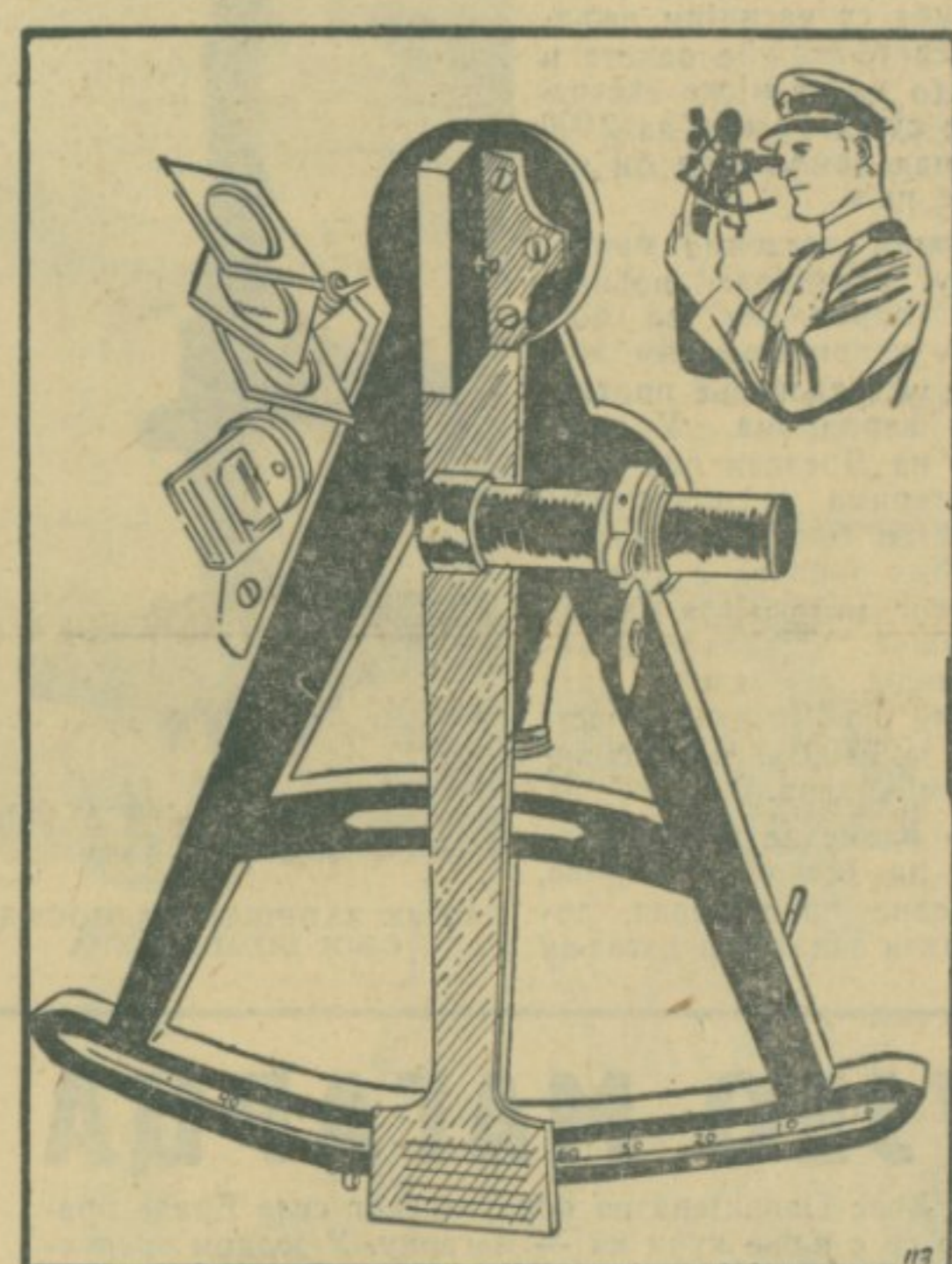
4

„Почећемо од кормила, — започео је капетан — којим се управља бродом. Кормилар мора да води брод помоћу компаса у одређеном правцу. На модерним бродовима кормило се не покреће ручном снагом већ се само командује електромоторима који то чине. Уз кормило се налазе уређаји за контролу брзине, за стављање у покрет и заустављање брода“.

5

Жиро-пилот аутоматски враћа брод на прави курс, предвиђен планом навигатора, ако се случајно догоди да брод скрене. Тако ни сам човек не може да погрешни, а поред тога жиро-пилот нарочито олакшава управљање бродом на дугим релацијама преко океана. Овај изум је прилагођен и за авионе.

6

После бусоле секстант је најважнији навигациони инструмент. Њиме се мере углови, односно углавине раздаљине између било које две тачке, као на пример између Сунца и хоризонта. Прве секстанте су некако у исто време, изумели и у Америци и у Енглеској 1730. године. (Наставиће се)

ПРВА И ЈЕДИНА...

Дуго пешачење кроз југозападни део аустралијске пустиње је немогућно, бар тако се сматрало. Белци који су то покушали оставили су тамо своје кости.

Досад прва и свакако једина која је оданде изнела живу главу је урођеничка девој

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ка Мирил Стефано. „Видиман“, како је њени саплеминици зову. Са још троје путника пошла је од куће у југозападну Аустралију да би стигла у станицу Кандерли у северозападној Аустралији. Од исцелености и жеђи њени пратиоци су умрли а она је наставила. Једина храна били су јој пустињски гуштери. После мучног пробијања стигла је у једну војну станицу — али је одатле морала да буде пренета у болницу Гардиер у Перту.

„Видиман“ је одрасла далеко од цивилизације и живот у болници није ни мало одговарао њеним навикама. Неколико пута је покушавала да побегне. Уместо у постељи лежала је на голим каменним плочама на балкону. Лекарима кажу да једино зато што ни у ком погледу није била разнежена могла је пе-

шице да превази 400 километара кроз пустињу.

КОРИСНА ЗАБОРАВНОСТ

Ретки су случајеви да човек нешто уради и то потпуно заборави — на исти посао још једном обави. Толико расејана била је 17-годишња Швешанка Бригита Бломквист, продавачица у Калмару. Запослила се тек пре шест недеља и откако има свој новац редовно се клади у фудбалу. У паузи за доручак испунила је на брзину тикет, ставила га у торбицу и — заборавила. По завршетку рада сетила се да треба да „типуге“. И, што је у свему најзанимљивије, испунила је листић тачно као онај први. Тек код куће нашла је у торбици две признанице. Прија-

таљи су се смејали њеној заборавности али после недељу дана видели се да јој је донела добитак од 122.342 круне.

НЕВЕРОВАТНА ПОДУДАРНОСТ

У шведском месташцу Хоскоје статистика је показала невероватну подударност у броју тамошњих мушких и женских становника. Годину 1963. почела је са 1117 мушких и исто толико женских становника, а завршила се са 1171 мушкарцем и истим бројем жена. Од 44 рођења у тој години 22 су били дечаки и 22 дзвочице. Број досељених у то село износило је 230 лица: 115 жена и 115 мушкараца. Смртних случајева забележено је 12: 6 жена и 6 мушкараца. Село су напусти-

ла 154 лица: 77 жена и 77 мушкараца.

ЛЕД НА ЦРНОМ МОРУ

Стотине бродова пресецају воде Црног мора и превозе хиљаде путника, житарице, угаљ, нафту, машине и другу робу. Многи од њих долазе у Одесу и после извесног боравка напуштају њену луку. Али, није увек лако пристати. Зими, кад изнад Црног мора дувају хладни северозападни ветрови, дуж северозападних обала мора појави се лед дебео 40—50 см. Ветар потискује ледена поља и ка пучини она се на тала сима разламају на мање комаде — ледене санте, које по некад најакхују једна на другу. Тако се повећава дебљина леда и може достићи цео метар. Пловидба кроз тако дебео лед немогућна је за о-

бичне бродове. Међутим одска лука не престаје са радом ни у току најсуровијих зима јер располаже са неколико снажних ледоломаца, који крче пут теретним и путничким бродовима.

У околини Одесе нема леда сваке зиме. За последњих 50 година било га је у току 10 зима у толикој количини да су били неопходни ледоломци. Неких зима га има врло мало, а било је и благих зима без имало леда.

СВЕТЛОСТ

* Светлост је — кључ који навија „физиолошки часовник“. Ако се смена светлости и таме наруши — онда ће убрзо и „часовник“ живог организма почети да „откуцава“ време по новоме. Човеку је, на пример, потребно осам до десет дана да би свој физиолошки ритам прилагодио новом распореду дана и ноћи. Муве, голубови, а од биљака готово све врсте пасуља, могу, како су показали опити, да за свега дан-два пређу на двадесетчасовну целину састављену од дана и ноћи. Од првог дана доласка на свет — пише совјетски научник Акимушкин — све животиње и биљке живе по сунчаном часовнику који „чита“ неки унутрашњи механизам прилагођавајући њему не

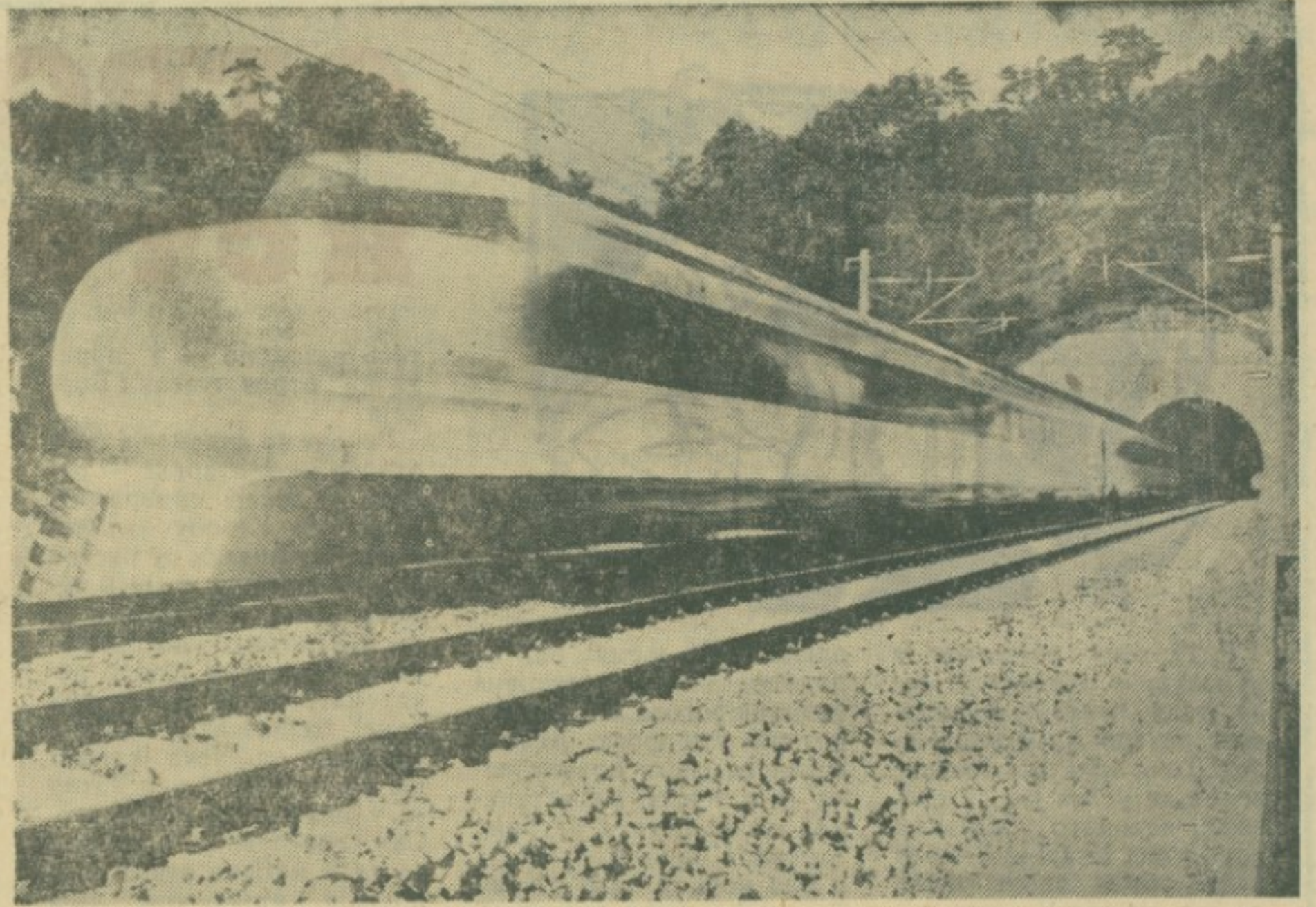
само своју размену материје и физиологију, већ и своје навике и животни режим“. Научници су утврдили да главну улогу код наших „физиолошких“ часовника играју адреналин и меланофорни хормон хипофизе. При томе, светлост „пријатељује“ са адреналином, а тама — с меланофорним хормоном.

* Светлост је — компас којим се на свом лету служе птице-селице. Дању се оне оријентишу према сунцу, ноћу — према звездама. Пчеле које кроз малени отвор на својој кошници виде само крајичак небеса у стању су да на основу тога сасвим тачно одреде где се у том тренутку налази Сунце. На који начин? Постоје у техници апарати названи полароиди. Засновани на закону

по коме површина поларизиције светлости безусловно пролази кроз три тачке — око посматрача, тачка на небу коју он посматра и Сунце — полароиди могу да одреде положај Сунца „гледајући“ било у коју тачку на небу. Очигледно, сличан природни „апарат“ има и пчела.

* Светлост је — мера за дужину којом се служе астрономи. Њихова „светлосна година“ је растојање које светлосни зрак превази за годину дана. Знајући брзину светлости (300.000 километара у секунду), можете да израчунате дужину светлосне године. Радио-телескопи су већ продрли у дубину васионе 6 милијарди светлосних година.

* Светлост је — магнет за лептирове и рибе. Давно су већ људи дошли на идеју да рибу лове не на удицу већ на — „свећу“. Риба јата добровољно су улазила у мреже ако је у њима горео чак и најмањи „ламичак“. Међутим, научници су доказали да не воле светлост баш све рибе: неке је се чак и боје. Таква је, на пример, јегуља. Ову појаву искористили су литвански стручњаци да би начинили светлосну барикаду на путу којом се јегуље крећу. Представите себи овакву слику: јато јегуља се муњевитом брзином креће ка доњем току реке. Изненада на њиховом путу искрсава преграда. Оштар као нож, зрак светлости пресеца рибама пут. Да би избегле светлост, јегуље нагло скрећу у страну и... доспевају у мреже. Тако ни јегуље не могу да избегну судбину осталих риба које се лове „на свећу“.

„КУРШУМ-ЕКСПРЕС“ НА ПРОВОЈ ВОЉИ, ИЗЛАЗИ ПУНОМ БРЗИНОМ ИЗ ТУНЕЛА. ПРЕ ОТВАРАЊА ОЛИМПИЈАДЕ БИЋЕ ПУШТЕН У РЕДОВАН САОБРАЋАЈ ИЗМЕЂУ ТОКИЈА И ОСАКЕ

НАЈБРЖИ ВОЗ

Нико још не може рећи из које ће земље бити најбржи тркачи на овој годишњој Олимпијади у Токију, али је сасвим сигурно да ће Јапан, домаћин олимпијских игара, до свечаног отварања пустити у саобраћај неоспорног шампиона на железничким шинама. Овај најбржи воз на свету, 250 км на час, зваће се „Куршум-експрес“ и саобраћаће на 515 км новонаграђене експресне линије између Токија и Осаке. На овој релацији се досада путовало експресима око шест и по часова, а „Куршум-експрес“ ће бити потребно нешто мање од три часа — што је брже него авионом ако се рачуна и путовање до и од аеродрома. Поред тога што је најбржи воз на свету „Куршум-експрес“ ће бити и један од најбезбеднијих и најудобнијих.

Путницима ће стајати на располагању телефони, радио, имаће довољно удобног простора и широке прозоре за посматрање. Клађење ће бити мање него у спорнијим возовима захваљујући специјалним опругама. Проблем појачаног ваздушног притиска при улазу у тунел тако великом брзином, решен је изградњом необично високих тунела.

Ради појачане безбедности овај воз поред машиновође има и електронски контролни систем који ће умањивати брзину или зауставити воз кад год пруга не буде потпуно чиста. У Токију се налази специјална надзорна соба. Уместо блоковских сигнала, сва упутства и опомене директно ће се појављивати на специјалној табли у кабини машиновође.

ЗНАТЕ ЛИ?

... да се у Француској догоди сваке године 30.000 пожара са 20.000 жртава и 100 милијарди франака штете.
... да се са порастом броја становника повећава и број пожара: у департману Сене 1940. године било је 2617, према 5433 у 1960. години.
... да позориште, биоскоп-

ске и изложбене сале највише страдају:
1887: 200 мртвих у Опери комик.
1897: 130 мртвих у пожару на једној добротворној пројекцији.
1947: 83 мртва у једном на ризиком биоскопу.

ВРЕМЕНЛОВ

ПО РОМАНУ
Х. Ч. ВЕЛСА

ПОЧЕТКУ САМ ПОЛУГ ЗА БУДУЊНОСТ САМО МАЛО ПОМЕРИО

ДА ЛИ ДЕ ИШТА ДОГОДИЛО?

ПОГЛЕДАХ НА ЧАСОВНИК

ПОМЕРИО САМ ДЕ У БУДУЊНОСТ ЗА ПЕТ ЧАСОВА!

ТАДА САМ ДУБОКО УДАХНУО ВАЈАХ СТЕГАО ЗУБЕ И ОБЕМА РУКАМА ПОВУКАО ПОЛУГУ

ПУТОВАЊЕ КРОЗ ВРЕМЕ БИЛО ЈЕ ВЕОМА НЕПРИЈАТНО КАО НЕЗАДРЖИВО, ВРТОГАВНО КРЕТАЊЕ ГЛАВОМ НАПРЕД.

ПУТОВАЊЕ У БУДУЊНОСТ БИЛО ЈЕ УЗБУДЉИВО РАЗМИШЉАО САМ: МОРА ДА ЈЕ ЗА ОВО ВРЕМЕ ЛОВЕЧАСТВО ДАЛЕКО ОТИШЛО НАПРЕД!

ПУТОВАО САМ ДАЛЕКО ВРЕМЕМ БОЉИНОМ ПЕЉАК ЈЕ БИО МУТАН И МАГЛОВИТ

ПОЧЕО САМ ПОБЕЖАТИ БРЗИНОМ МАЛЕ КАЗАЈКЕ НА ВРЕМЕНЕМА ОБИШЛЕ СУ ДЕ СВЕ БРЖЕ

НА ИСТОМ САМ МЕСТУ, САМО ДЕ ВРЕМЕ ПРОМЕНИЛО!

ТАДА САМ ОДЛУЧИО ДА СТАНЕМ У ГРАД БИО САМ — БУДУЊНОСТ

ОТРОВНА ИСТОРИЈА

У 16. веку објављен је „Трактат о отровима“, дело тада чувеног француског лекара Амброаза Пареа. Тема трактата била је веома актуелна јер су тровања, нарочито у високом друштву Италије и Француске, била веома честа појава. Најзад је дошло до тога да су судске власти узимале у разматрање само случајеве масовног тровања док се о „ситницама“ као што је убиство тровањем једног или два човека, уопште није водило рачуна.

Пареово дело о отровима требало је да лекаре и научнике наоружа теоријским знањем из ове области. Јер, тровачи-аматери знали су о отровима много више од својих учених колега.

Према данашњем схватању, Пареов трактат нема неку научну вредност јер је и овај чувени лекар веровао у многе заблуде свог

времена. У њему он, на пример, описује отровна својства рогова митске животиње једнорога. Велика токсичка снага приписивана је и праху од истуцаних дијаманата а у групи отровног биља доспело је и оно које је било сасвим безопасно. Тако је у трактату стајало да једна врста целера звана „сардоне“ тобоже садржи отров који изазива сардонични смех и грчеве.

У време објављивања Пареовог трактата, свако је могао да купује и продаје отрове. У 16. веку отрове биљног порекла као што су буника, татула и слични, заменили су мишомор, сублимат, цијановодонична киселина. Чувена у то време „Тофанијева вода“, названа тако у част проналазача, неог Тофанија, садржавала је комбинацију свих тада познатих отрова. Велику популарност уживао је — да га

тако назовемо — и „породични“ отров чувених Бордија.

Рецепт за спремање овог отрова — кантареле — открио је лекар императора Карла VI. Утробу заклане свиње преливали су раствором мишомора, ту масу чували неколико месеци и тек је затим употребљавали. Почетком нашег века сматрало се да су при томе образована веома токсична органска једињења арсена. Али, вероватно је у питању нешто друго. Сви донедавно веровало се да је најјачи отров који постоји цијанкалј чија смртоносна доза износи свега једну седмину грама. Међутим, показало се да је отров покварених месних конзерви неупоредиво јачи: смрт, дјелује десетихиљадити део грама. Није искључено да су Бордије успеле да справе овај најјачи међу отровима.

Било је лакше решити питање чиме отровати но како отровати. Са опрезним и увек сумњичавим особама на двору, тровачи су морали да поступају веома лукаво. Жртви се, рецимо, поклањао прстен у коме се налазила тајна преграда и у њој отров. Извесно време после уручења поклона, тајни непријатељ

„срдечно“ би при сусрету стегао руку својој жртви која није ни сањала каква јој опасност прети од тога. При том руковању у прег се забадала догле приметна игла кроз коју се из прстена изливао отров и продирао у крв. Поклон је одиграо своју улогу. Непријатељу се могла поклонити и шкриница која се отварала тек када би се са извесним напором окренуо кључ. Разуме се да се на кључу налазила мала игла са отровом.

Краљу Хенриху IV потурили су чак виљушку чији су шупљи зупци били напуњени отровом. Лукави тровачи поручивали су специјалне ножеве чије је сечиво само с једне стране премазиано отровом. У присуству „драгог госта“, кога је требало по сваку цену отпратити на онај свет, домаћин би разрезовао јабуку на пола: једну половину узимао би сам, а другу давао госту. Да би постигле циљ, убице нису ни од чега презале. Папи Урбану VII силали су на ране отров тврдећи да је то лековити прах. Папу Климента VII отровали су димом од бакље, а краља Хенриха VII нафором за причест.

ЧОВЕК С КОФЕРОМ

Овај службеник из Амстердама је покушао да на неки начин учини интересантним свој свакодневни одлазак на посао, а и да избегне велику гужву у градском саобраћају.

Сваког јутра с кофером у руци он полази ка једном од

многбројних канала у Амстердаму. На обали отвара свој свакодневни одлазак на посао, а и да избегне велику гужву у градском саобраћају. На овој страни обале он склапа своје „возило“ и са кофером се враћа кући.

МАШИНЕ ЗА ИМИТИРАЊЕ ГЛАСА

Човек ће ускоро бити у могућности да говором даје инструкције апаратима као што су: телефонске централе, роботи и преводилачке машине.

Идеја о стварању вештачког људског говора потекла

је између два рата од техничког трика, али је та играчка стекла велики трговачки значај. Научници су сада усавршили апарат којим се може произвести глас човека.

Тежак кил

Кил Тлаока, бога кише у Ацтека, тежак 170 тона пре-

нет је из Коатлиншана у мексичкој Мексико. Да би статуу заштитили од евентуалног напада пратили су је полиција и војска.

ХРАНА ИЗ РЕТОРТИ

Ако је обед зготовљен на уљу ово потиче од говеђих папака или магарећих копица. Међутим, ако неко уображава да кува на бутеру — треба да зна да се хране једним једињем чије су канцерогено дејство поуздано утврдили стручњаци.

Хлеб изгледа свеж: то је доказ да му је обилато додат синтетички квасац. А чувено румено италијанско вино којим се залива сваки обед од рибе добија се: од воде, обојеног алкохола и екстракта старих животињских костију.

Воће на крају обела одржано је свеже на вештачки начин, а „целато“ од чоколаде направљен је од синтетичких масноћа, вазелина, коњака и инсектицида.

Јестока хајка контролних органа после свих немилних открића донекле је поправила ситуацију у италијанској прехранбеној индустрији. Затворене су многе млекарне, месарнице, и колонијалне радње.

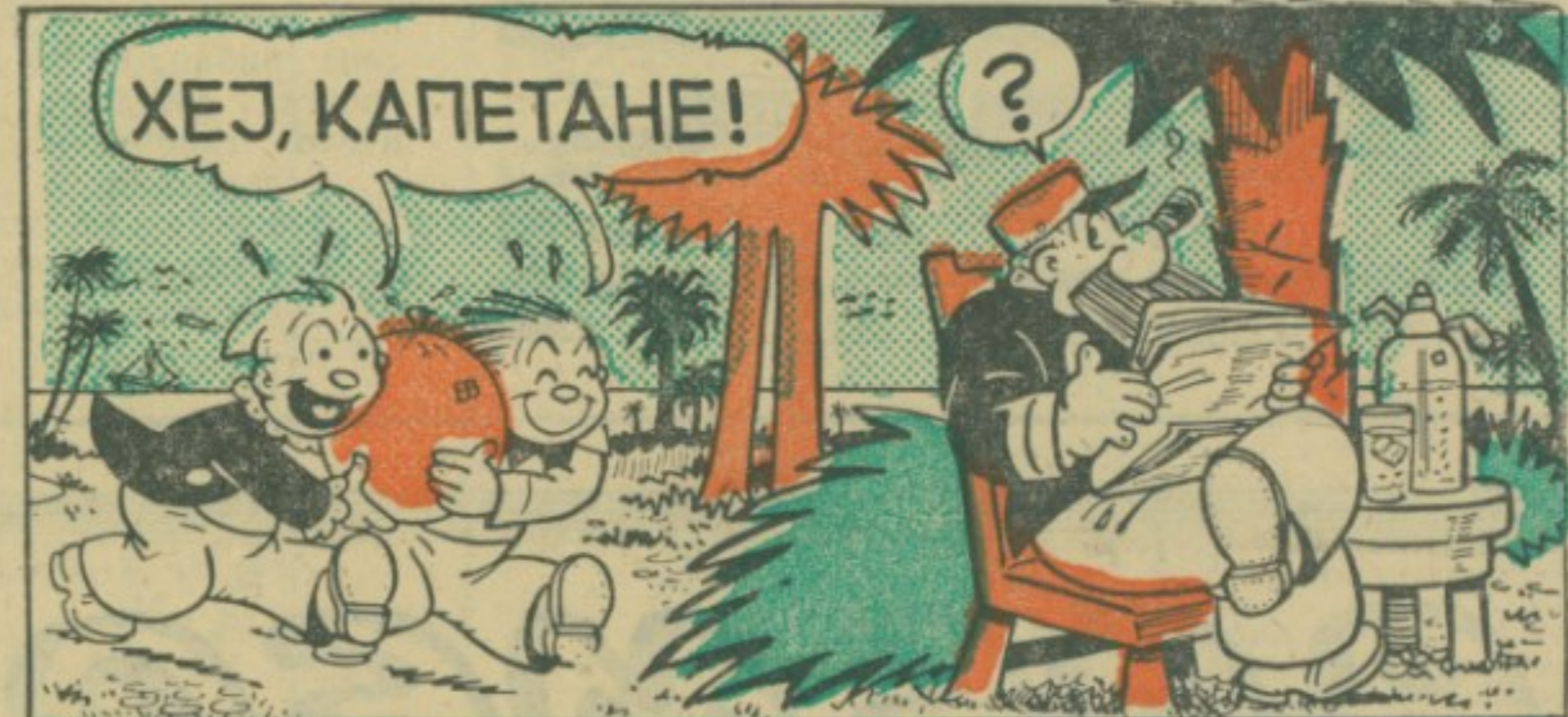
Али је убрзо почело све по старом. Једног јутра римске домаћице су са запрепашћеном откриле да конзерве млека имају укус мазута. Другом приликом је млеко мирисало на бензин. Утврђено је да предузеће које у камионима-цистернама транспортује млеко од произвођача у околини престонице до потрошача — ради уштеде у повратку, тим истим цистернама шаље бензин својим потрошачима у селима и варошицама у околини Рима. Једног јутра цистерне нису биле добро опране и млеко је мирисало на гориво.

Карактеристичан је и случај маслиновог уља. Има га четири врсте: од најфинијег до непрерађеног. Међутим анализе су откриле да веће количине „маслиновог уља“ које Италијани једу потичу од кита, дельфина, говеђих папака и магарећих копица јер имају сличан хемијски састав као чисто маслиново уље. Откривено је чак и уље које је продавано као маслиново а садржавало је искључиво уља која се употребљавају за справљање сапуна.

ТЕЛЕЋИ ФИЛЕ ОД КОРЗИКАНСКИХ МАГАРАЦА, СИР ОД ПЛАСТИЧНИХ МАТЕРИЈА СА 1 ОДСТО МАСНОЋА, МАСЛИНОВО УЉЕ ОД МАГАРЕЊИХ КОПИТА — ПОМ-ЧИПС У КОМЕ НЕМА КРОМПИРА, МЛЕКО У ВЕНЗИНСКИМ РЕЗЕРВОАРИМА, ХЛЕБ И МЕСО ОДРЖАНИ СВЕЖИ ПОМОЋУ ХЕМИКАЛИЈА.

Већ неколико година служба прехранбене санитарне инспекције у Италији има пуне руке посла. Фалсификоване намирнице од синтетичких материја или њихово одржавање помоћу опасних хемикалија — постали су свакодневна појава. Говорећи о алхемији савремених „мућкала“ из прехранбене индустрије, један италијански часопис пита: „Шта савремени Италијани једу? Почнимо од омиљеног теста чија је златножута боја добијена хемијским путем помоћу метакротина. Њему се додаје дејствителни парадиз и сир ослобођен масноћа, производ фабрике пластичних предмета, специјализоване за израду дугмади и дршки за кишобране.

Телећи филе је у ствари месо корзијанских или сардинских магарица „подмлаћено“ хемијским путем. Поврће се такође одржава свеже само захваљујући хемикалијама.

ПАТЕНТИ И ЛИЦЕНЦЕ

Проналаси да пољу технике, индустрије и других грана људске делатности који се сваке године патентирају — стално су у порасту. Док је 1950. године регистровано 180.000 разних проналазака у свету, у 1961. години број се попео на 220.000.

На челу листе патентираних проналазака стоје велике индустријске земље: САД, Британија, СССР, Западна Немачка, Швајцарска. Француска долази тек на осмо место, мада је раније имала већи ранг. Сви патентирани проналази нису од велике вредности и проналаза

чима се не исплати да плаћају таксу сваке године на се тако патент угаси.

Французи се жале да је код њих проналазачки дух у опадању. Године се пријави око 15.000 нових патената, односно свега три на 10.000 становника, док је у другим земљама тај однос повољнији. Од 150.000 патената који су данас у важности, три четвртине припада иностраним проналазачима. То се најбоље огледа у платном билансу, јер Француска плаћа за иностране лиценце преко 300 милиона нових франака годишње.

ЗЛАТНЕ РЕЗЕРВЕ У СВЕТУ

Јужноафрички рудници злата као највећи произвођачи у свету, воде тачну статистику која каже да је у прошлој години произведено 1.340.000 килограма злата или 56.000 кг више него 1962. године. Од тога је 560.000 кг

отишло на повећање златних резерви емисионих банака — управо два пута више него претходне године. Код приватника за тезаурирање пласирано је 530.000 кг а у индустријске сврхе утрошено је око 250.000 килограма.

ДЕЦА И ГРАБЉИВИЦЕ

Ученици ове школе добро знају да су грабљивице човекови пријатељи и да један јастреб поједе годишње 6 до 8.000 глодара.

Они знају да орло не може да нападне веће дете или овцу, јер у свом кљуну успева да подигне највише 6 кг.

У друштву сваки њак има свој задатак: Ален Лефор и Жак Дарден су специјалисти за прављење гнезда; Клод Силијен је главни „комесар“ за истраживања. Тај велики посао обавља он заједно са својим друговима, а о извршеном послу води дневник.

Из ових дневника, које воде чланови истраживачке екипе, виде се подаци о убијеним, рањеним или виђеним птицама у току године.

Осим тога њаци пазе и на ловце који долазе са стране, поготову ако лове птице које су законом заштићене.

Чланови овог друштва штите гнезда и уколико нешто није у реду са „родитељима“ они предузимају бригу о њиховој „деци“. Поред тога што

их штите од већих животиња или птица они их и хране и негују, стављају им дашчице на поломљена крила или ноге. А за то време док се назаде код њих на нези они им наделају имена. Тако су назвали јастребове: Ребека, Квазакила, Квидам, крагује: Крокињол, Коломбина; соколе-чегртаре: Фамелик, Гулен, Азур и друга.

У школи они често обнављају знање о својим љубимцима.

Дечади уређују и лист под именом „Полеет“ који излази у сто примерака, а новац добијен од продаје служи им за набавку нових књига о животињама и птицама.

Друштво пријатеља грабљивица при школи у Вилер-Мармерију је познато у Француској и научници са интересовањем прате његов рад. Примају чак писма и из иностранства а и француска телевизија је имала емисију о њима.

Јесће ли већ чим да...

... у Бискаји, у Шпанији, познатој по производњи гвожђа и метала, прошле године је

направљено 580 лентера, тешких укупно 1.000 тона

... шеснаест студената из Родоса у Јужној Африци потукли су опет један бесмислени рекорд: они су „ходајући“ на рукама прешли 1.600 метара за 28 минута и 12 секунди.

... амерички сателит за везу „Телстар“ већ је више од годину дана у употреби. Пренео

је за то време око 60 догађаја преко телевизије.

... 21. јуна Сунце је највише на хоризонту / подне и сија најдуже: 16 часова и 7 минута. Одмах после тога, то ест већ 22. јуна, дан јучиње да краја.

... птица зимовка је тешка око 30 грама.

... према изјави америчких астронома седам „астероида“ ће пасти на земљу за дуже

или краће време. Један од њих има више километара у пречнику.

... неки М. Холтон, страстан сакупљач кутија од шибца има их у својој колекцији више од милион. Неке од њих вреде и до 40.000 динара.

... један фармер у Парагвају има „најскупљи кокосарник“ на свету; направљен је од трупа једног авиона типа „Комет“ који се сру

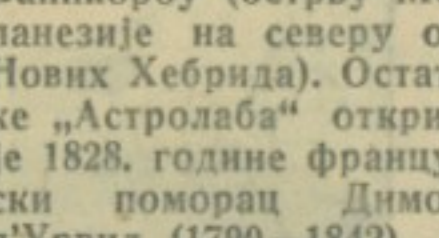

шио на земљу а стаје 4 милиона долара.

... кад је Лаперуз, француски морепловац (1741—1788), вршио истраживања у Тихом океану и открио морезу који је добио његово име — између Сахалина и Јапанског острва Хокаида, имао је на располагању две фрегате: „Астролаб“ и „Бусола“.

Остаци „Бусоле“ су пронађени 175 година после бродолома у Ваникороу (острву Меланезије) на северу од Нових Хебрида. Остатке „Астролаба“ открио је 1828. године француски помоћник Дионис д'Урвил (1790—1842).

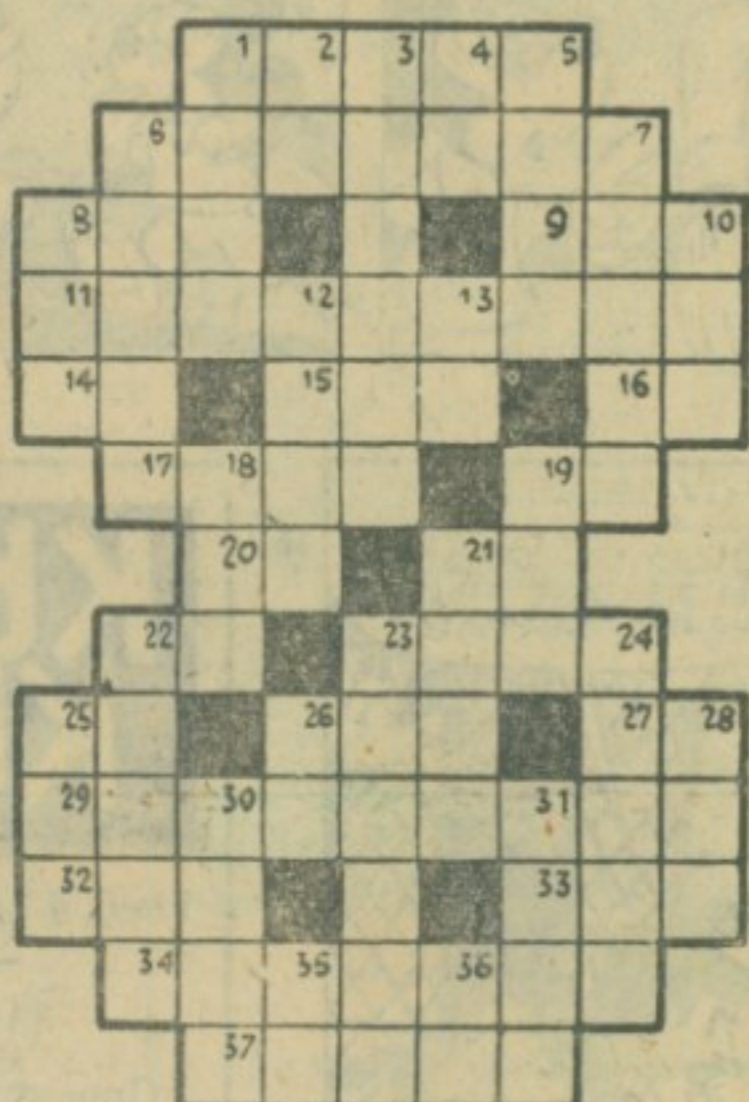
... француски пекар Андре Боно из Мон-

Марсена је направил најдужи хлеб на свету — од 15,50 метара.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) музички гудачки инструмент; 6) љилост; 9) дуго временско раздобље; 9) билдунски штат; 11) писмени позив; 14) слово латинице; 15) зимски спорт; 16) река у Аустрији; 17) име књижевника Ковачића („У регистратури“); 18) латинска свеза; 20) иницијали нашег нобеловца; 21) лична заменица; 23) скраћеница мере за тежину; 23) злато (фр.); 26) прост број; 27) хемиски знак за сребро; 29) некадашња, обично трдска колонија; 33) ноћна птица грабљивица; 33) копрена (нео); 34) чланови једне уметничке групе; 37) једно обољење дисајних путева, сипња.

Усправно: 1) илирски песник (Станко); 2) два самогласника; 3) прибор за писање (мн.); 4) гувернер Св. Јелене у време Наполеона; 5) град у Италији; 6) део електричних кола; 7) славни римски историчар (Публије Корнелије); 8) врста кратког мача; 10) град у Француској; 12) једнакост; 13) хемиски знак за никл; 18) јужно воће; 19) узвик; 21) острво у Јадранском мору; 22) лама; 23) скупочена свилена тканина; 24)

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

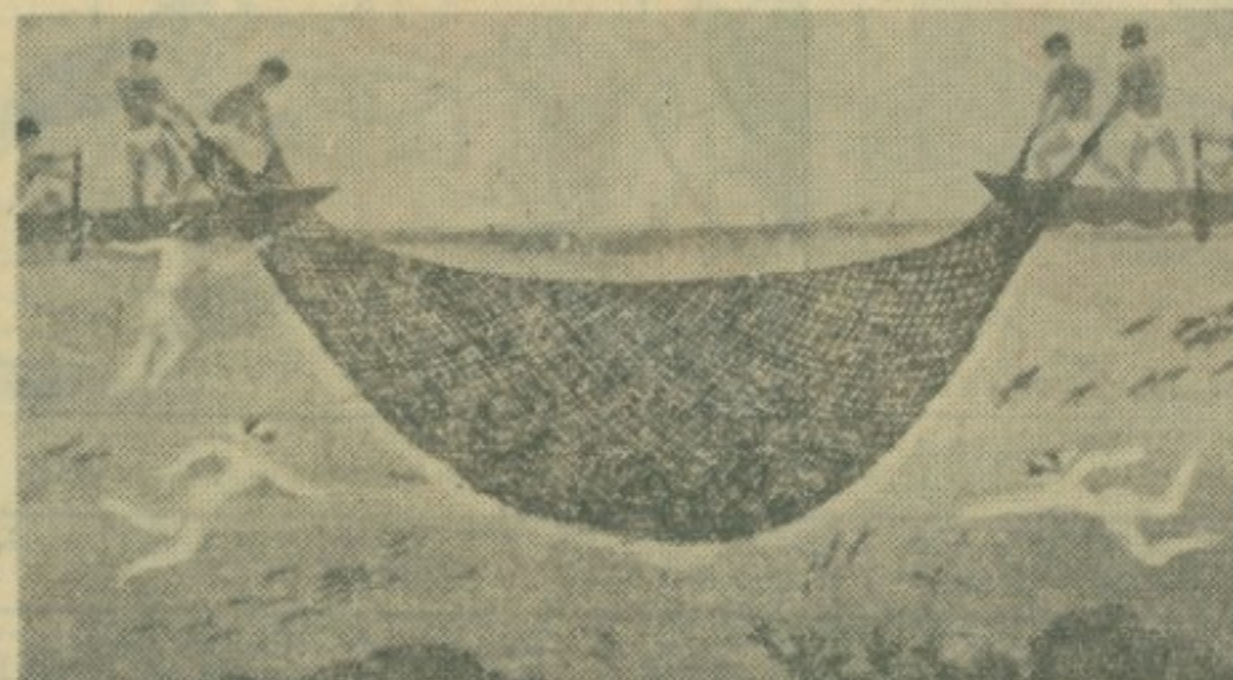
Водоравно: 1) орао; 5) Илок; 9) низорница; 10) алпир; 11) Иран; 12) Трифковић (Коста); 13) тил; 15) та; 16) аед; 18) Нави; 20) рит; 22) иза; 24) потреба; 26) воз; 27) Ика; 29) дуг; 31) наг; 33) тм; 35) дар; 37) РР; 38) Лоти; 40) аула; 42) орангутан; 43) Гете; 44) лане.

Усправно: 1) Олатес; 2) Рилке; 3) Ази; 4) обрт; 5) идила; 6) Лир; 7) оцат; 8) Канада; 14) интрига; 17) дрона; 19) Либан; 21) Иво (Титардовић); 23) за; 24) По; 25) Ек; 26) артлог; 28) Играле; 30) Удине; 32) Арлан; 34) море; 36) Раул; 39) тат; 41) ута.

Подводни риболов са мрежом

Какерома, мало острво на југу Јапана, обрадо је тропским биљкама. Мада на њему живи само 200 рибара оно је постало чувено по начину како лове рибу. Изванредни гњурици, они роне под водом, спретно опкољавају јато риба и просто их сатерују у мрежу. Рибари су познати још по имену „итоман“ према једном малом селу на Окинави где су њихови преци некада живели и где је овакав начин рибарења постојао.

Рибари из Какероме не постављају мреже тек онако, пре него што открију неко веће јато риба нити чекају да оне у њих улете. Извежбани гњурици зароне дубоко под воду да би пронашли погодно место за бацање мреже, а чим је ставе почну да

изводе читаве маневре са својом малом флотилом рибарских чамца: начине велики круг око мреже и опколе јато риба. Онда најбољи гњурици поново зароне држећи у рукама гране једне тропске биљке са великим лишћем.

Машући гранама они утерују рибе у мрежу. Када изваде мрежу крцату рибом рибари је добро прегледају и враћају у воду младунце. Највештији рибари са Какероме крећу се пад водом вештије од најспретнијих ловаца бисера.

»Велика хладноћа« у служби офталмологије

Многобројне хируршке операције извршене на очним клиникама у Вршину и Варшави показују да „велика хладноћа“ може да постане драгоцен „инструмент“ у очној хирургији.

На овим клиникама користе се један специјални апарат назван „криоекспратор“, дело професора Крвавица. Рад овог апарата, чији облик и величина подсећају на добро заштићену оловку, заснива се на принципу ниских температура. Оболела ткива се најпре смрзавају, после чега се на то место „прилепи“ врх „оловке“ и лако извади очна јабучица ради операције.

Како су показали многобројни случајеви ова метода омогућава да се убрају и упросте операције које захтевају врло велику прецизност.

Примерак првог издања Шекспировог „Хамлета“ налази се у универзитетској библиотеци у Вроцлаву, и представља ретку драгоценост, јер у свету још има само седам таквих примерака. Овај потиче из 1604. године а пронашао га је 1950. године професор Јулијан Кжижевски. Књига је повезана у бели пергамент и садржи осим Хамлета и дела Томаса Лоуа и Роберта Грина из 1605-1606. године што такође представља реткост библиотеке.

Међу многим Шекспировим делима у Вроцлаву се налази и примерак трећег издања „Ричарда III“ из 1602. године.

СВЕГА СЕДАМ

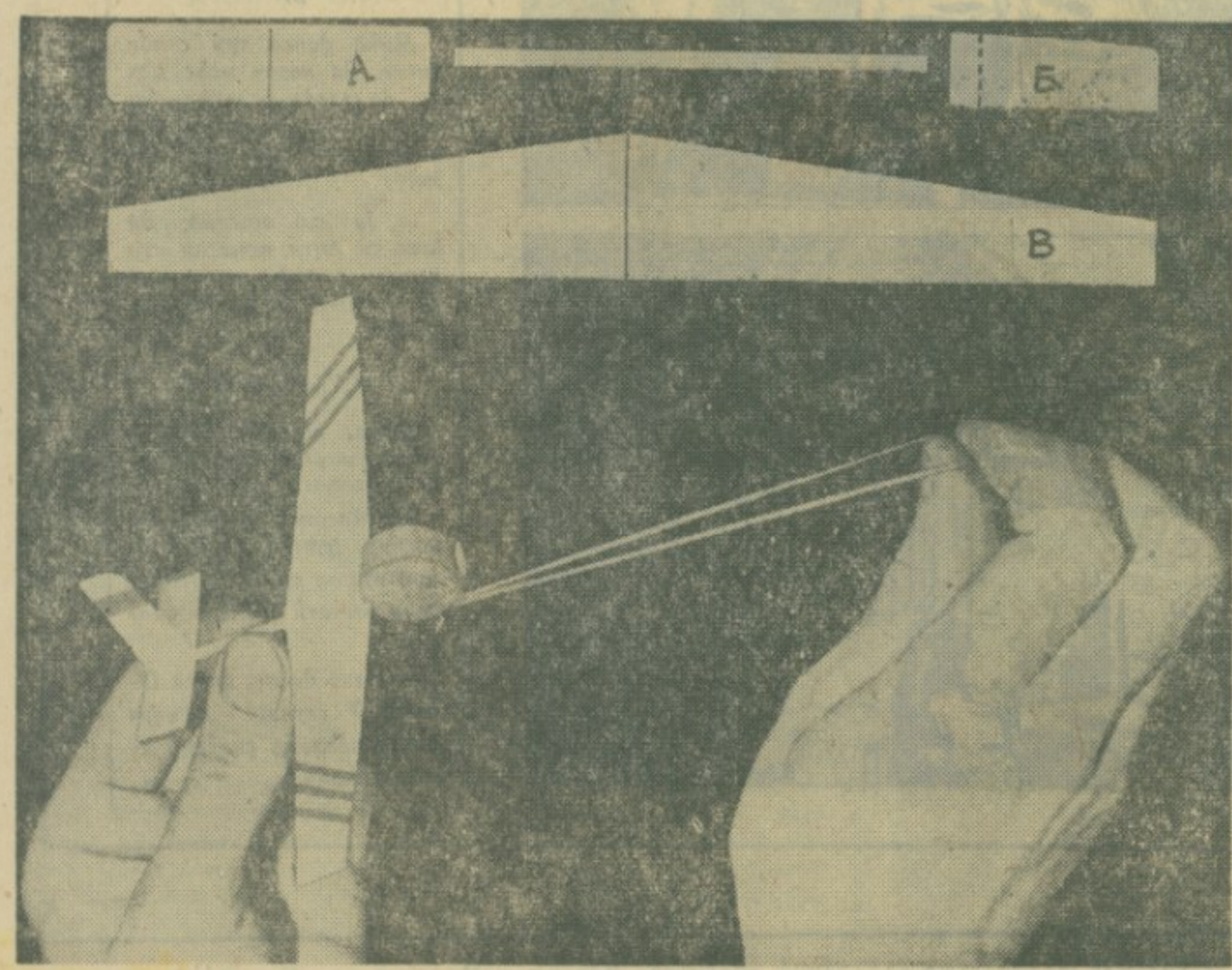
Цепна летелица

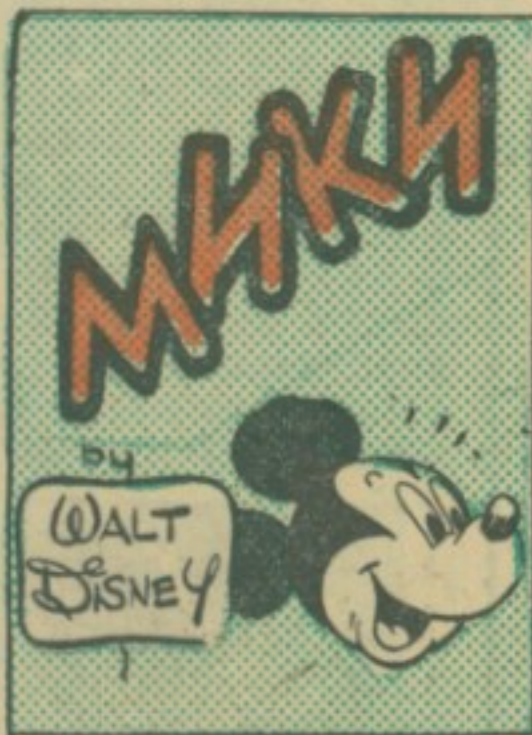
За ову летелицу звану „зрчка“ потребни су вам: запущач од плуте, тањи штапић, чиода, притискач, папир за цртање и ластич. Може да „лети“ и у соби и напољу.

На папиру за цртање исцртајте и пажљиво опсеците делове А, Б, В. Један штапић забодите у запущач на чији предњи део ставите притискач да би послужило као претега. На доњем делу запущача направите малу кутицу од тање жице да би држала ластич у време катапултирања.

Ставите и залепите делове летелице са трупом од штапића. „Апарат“ хитните руком као што видите на нашој слици. Ако пикира „посем“ ви му продужите крила, а ако се „пропиње“ ви их скратите.

НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ — НАПРАВИ САМ

Ква-Ква!

Увећује Паја Патак

ЗА ЊЕГА

Отимао Шиља оптичару да купи наочаре.

— Хоћете ли за сунце? — упита га продавац.

— Не, за мене! — лутну се Шиља.

РАЗУМЕ СЕ У ФУДБАЛ

Враћа се Шиља са фудбалске утакмице. На вратима га сачекује Белка и нита:

— Колики је резултат?

— 0:0.

— А у полувремену?

БИО БИ ГОРД

Мића донео три слабе оцене. За казну неће моћи да гледа телевизијски програм месец дана. Сав уплакан он каже ујка Микију:

— Ја сам мислио да ћеш ти бити поносан што имаш сестрића који сме да донесе кући овакве оцене!

КАТАСТРОФА

Олива шкољује глас и после извесног времена пита учитеља:

— Маестро, реците ми истину, једном за свагда: мислите ли ви да ће једног дана постати нешто од мог гласа?

— Како да не, драга Оливо! У случају пожара или бродолома сигурно ће вам помоћи.